

**AMURRIKO EMAKUMEEN
ETA GIZONEN EGOERARI
BURUZKO DIAGNOSTIKOA
2021**

AMURRIO
UDALA
AYUNTAMIENTO

Sortzen
consultoria s.l.

Aurkibidea

HITZAURREA	4
1. HELBURUAK	5
Helburu orokorra	5
Berariazko helburuak	5
2. INDARREAN DAGOEN ARAUDIRA EGOKITZEKO DOKUMENTUAK	5
3. METODOLOGIA	7
3.1. Dokumentuaren egitura	7
3.2. Informazioa biltzeko teknika eta erabilitako iturriak.....	7
4. AMURRIOKO UDALERRIA.....	11
4.1. Udalerriaren ezaugarriak eta biztanleria.....	11
4.2. Ekonomia eta enpleguaren eta langabeziaren ezaugarriak Amurrion....	13
4.3. Emakumeak eta haien gizarteratzea udalerrian	19
4.3.1. Oinarrizko Gizarte Zerbitzuetako kasuen laguntza azken 3 urteetan 19	
4.3.2. DBEren eskaerak Amurrion	20
4.3.3. Lanaren eta langileen errenta.....	21
4.3.4. Lan-merkatua eta emakumeak Amurrion	22
4.4. Emakumeen parte-hartzea udal bizitzan	25
4.4.1. Elkarte-bizitzan parte hartzea	25
4.4.2. Kirol bizitzan parte hartzea	26
5. UDAL GOBERNU ONAREN POLITIKAK	29
5.1. Genero-ikuspegia sartzea udal-plangintzan eta -estrategian.....	31
5.2. Genero-ikuspegia sartzea datuetan	33
5.3. Litzitzioetan eta lehiaketetan genero-ikuspegia sartzea	34
5.4. Komunikazioan eta irudietan genero-ikuspegia sartzea	36
5.5. Udalaren sailetan generoaren ikuspegia sartzea.....	36
5.5.1. Antolaketa Saila	37
5.5.2. Herritar-Saila	38
5.5.3. Lurralde-saila.....	44
5.6. Politikariak eta teknikariak sentsibilizatzea eta prestatzea	49
6. UDAL POLITIKAREN ARDATZAK BERDINTASUNAREN ARLOAN	50

6.1. I. ardatza. Emakumeen ahalduntzea.....	50
6.1.1. Hezkuntza esparrua	51
6.1.2. Kultura-bizitzan parte hartzea	53
6.1.3. Berdintasun-sailean egindako jardueretan parte hartzea	55
6.1.4. Baztertzeko arriskuan dauden emakumeak udalerrian	56
6.2. II. ardatza. Ekonomiak eta gizarte-antolaketa eraldatzea, eskubideak bermatzeko	58
6.3. II. ardatza. LGTBI kolektiboaren eta emakumeen aurkako indarkeriarik gabeko bizitzak	61
6.3.1. Sentsibilizazioa eta prebentzioa	62
6.3.2. Emakumeen aurkako indarkeria kasuetan antzematea, laguntza eta erreparazioa	63
6.3.3. Erakundeen arteko koordinazioa	66
6.3.4. Lan-arloko sexu-jazarpenaren edo sexuan oinarritutako jazarpenaren aurkako protokoloa	67
7. ONDORIOAK	68
7.1. Gobernu ona	68
7.2. Emakumeen eta LGTBI kolektiboaren ahalduntzea.....	69
7.3. Ekonomiak eta gizarte-antolaketa eraldatzea, eskubideak bermatzeko	71
7.4. Emakumeen eta LGTBI kolektiboaren aurkako indarkeriarik gabeko bizitzak.....	71

HITZAURREA

Amurrioko udalerriko emakumeen eta gizonen bizi-baldintzak ezagutzeko diagnostikoa egitea funtsezko pausoa da genero-arrakalak aztertzeko. Era berean, lehendik dauden berdintasun-politika publikoak hobetzen eta bultzatzen jarraitzeko beharrari erantzuten dio. Emakumeek gizartean bizi duten diskriminazioa egitura desberdin batean oinarritzen da, eta horrek desoreka horiek hainbat arlotan gauzatzen ditu: lana, kultura, ekonomia, gizartea, politika, kirola, eskola, udala, etab. Horregatik, udal administrazio publikoak egiten dituen jarduerak egitura hori erreproduzitu, mantendu edo leheneratu dezakete Amurrion. Ildo horretatik, Udalak, bere eskumenen eta gaitasunen arabera, emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna bultzatzeko ildo estrategikoak eta eginkizunak egokitu behar ditu.

Egoerari buruzko diagnostikoei esker, udalerriko egituraren eta gizarte-antolamenduaren barruan dauden indarguneak eta beharrak hauteman eta azter daitezke, bai eta haien elkarte-sarea ere. Erradiografia horren bidez, Amurrioko egungo egoerari buruzko informazio kualitatiboa eta kuantitatiboa lortuko da, udal-administrazioari berdintasuna udalera eramateko tresna baliagarriak ematen jarraitzeko beharrezko mekanismoak abian jartzeko.

Halaber, azterketa horrek balioko du Amurrioko udalerriko V. Berdintasun Planaren bidez gauzatuko diren ekintzak diseinatzen jarraitzeko. Plan hori diagnostikoa egin ondoren diseinatuko da. Ekintza horiek, berdintasun-politiken ohiko beharrei erantzuteaz gain, gaur egungo testuinguruan kokatu behar dira, eta kontuan hartu behar dira datozen urteak; izan ere, aipatutako genero-aldea areagotu egin da Covid-19k eragindako osasun-krisiaren ondorioz; krisi horrek aldatu egin ditu emakumeen nahiz gizonen bizi-baldintza orokorrak, oro har.

Diagnostiko hau egin duen talde teknikoak eskerrak eman nahi dizkie parte hartu duten guztiei eta udaleko langile tekniko nahiz politikoei.

Sortzen Consultoríaako taldea
2021eko azaroa

1. HELBURUAK

Helburu orokorra

Amurrioko Udalaren berdintasun-politiken kalitatea eta emaitzak aztertzea, bai udal mailan, bai udalerriko emakumeen eta gizonen gizarte baldintzetan duten eragina ere.

Berariazko helburuak

- Amurrioko udalerrian eta bertako udalean dauden genero-aldeak aztertzea.
- Azken planen eraginari buruzko erradiografia bat egitea eta berdintasun-politikekin lotutako indargune eta ahulezia nagusiak ebaluatzea.
- Genero-zeharkakotasunaren konpromisoa eta integrazio-maila egiaztatzea udal sail ezberdinetan garatutako ekintza eta politiken diseinuan, gauzatzean eta ebaluazioan.
- Udalaren berdintasun-politika publikoak integratzeko, hobetzeko eta garatzeko oinarrizko esparruak identifikatzea.
- Amurrioko emakumeen aniztasunaren gizarte-eskaerak zein diren eta berdintasunarekin lotutako gizarte-errealitateaz zer iritzi duten jakitea.

2. INDARREAN DAGOEN ARAUDIRA EGOKITZEKO DOKUMENTUAK

EAEko berdintasun-politikek nabarmen egin dute aurrera azken hamarkadetan, hainbat jarduera-eremutako araudiak onartuz: udal-, foru- eta autonomia-mailan. Horrekin batera, gizarte-errealitatera gero eta hobeto egokitutako plan estrategikoak eta plangintza-tresnak diseinatzen eta garatzen jarraitu da. Testuinguru horretan, eta Amurrioko udalerrian diagnostikoa egiteko, hainbat dokumentu hartu dira erreferentziatzat, bai legediari dagokionez, bai juridikoari dagokionez.

Lege mailan:

- 4/2005 Legea, otsailaren 18koa, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerakoa.
- 4/2007 Lege Organikoa, martxoaren 22koa, emakumeen eta gizonen benetako berdintasunerakoa.
- 1/2004 Lege Organikoa, abenduaren 28koa, Genero-indarkeriaren aurkako Babes integraleko neurriei buruzkoa.
- 7/1985 Legea, apirilaren 2koa, Toki Araubidearen Oinarriak arautzen dituena.
- 4/2000 Lege Organikoa, urtarrilaren 11koa, Atzerritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunei eta atzerritar horiek gizarteratzeari buruzkoa.
- Emakumeen aurkako indarkeriari eta etxeko indarkeriari aurrea hartzeko eta aurre egiteko Europako Hitzarmena (Istanbulgo Hitzarmena, 2011), Espainiako Estatuak 2014an berretsia.
- Apirilaren 20ko 557/2011 Errege Dekretuaren bidez onartutako 4/2000 Lege Organikoaren Erregelamendua.
- 2/2016 Legea, apirilaren 7koa, Euskadiko Toki Erakundeei buruzkoa.
- 185/2015 Dekretua, urriaren 6koa, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren prestazio eta zerbitzuen zorroari buruzkoa.

Maila teknikoan:

- **Bizitza Lokaleko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako Europako Gutuna**, Europako Udalerri eta Eskualdeen Kontseiluak sustatua Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako Erkidegoko Ekintzaren V. Programaren esparruan.
- EAEko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako **VII. Plana**.
- Arabako **Emakumeen eta Gizonen berdintasunerako Foru Plana**, 2016-2020.
- Amurrioko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako **IV. Udal Plana**, 2014-2018.
- EUDEL-Berdinsarearen berdintasunerako tokiko planak diseinatu, kudeatu eta ebaluatzeko **orientabideak**. (Eudel eta Emakunde, 2009)
- 2009ko otsailaren 3ko Etxeko tratu txarrak eta sexu-indarkeria **jasaten dituzten emakumeei harrera** hobea egiteko **Erakunde arteko II. Akordioa**

3. METODOLOGIA

3.1. Dokumentuaren egitura

Lan-dokumentu diagnostiko honen lehen atalean, Amurrioko emakumeen eta gizonen errealitate sozial, laboral eta ekonomikoarekin lotutako datu estatistikoak bildu dira. Bigarren atalean, udalerriko errealitate sozial eta ekonomikoaren kanpo-azterketa egiten da. Azkenik, udalaren egituraren berdintasun-politika publikoak ezartzeari eta zeharkakotasunari buruzko barne-diagnostikoa egiten da.

3.2. Informazioa biltzeko teknika eta erabilitako iturriak

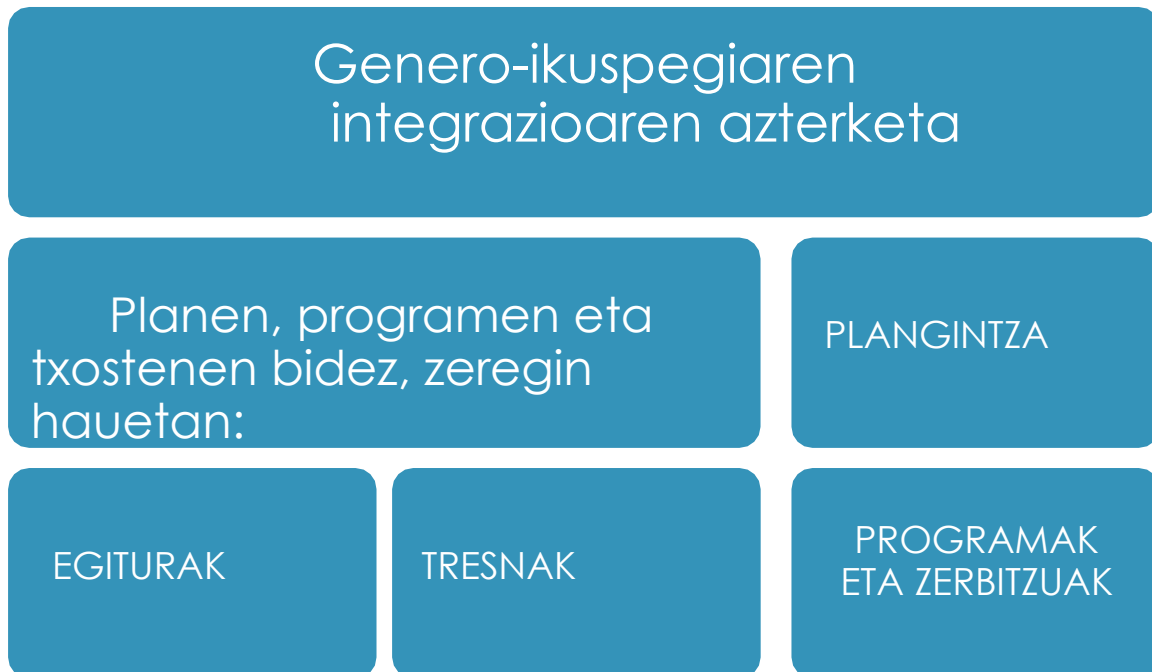
a. Teknika kuantitatiboak eta dokumentuen berrikuspena: toki, probintzia eta autonomia mailako datu estatistikoak aztertu dira, iturri sekundario hauetatik lortutakoak:

- www.eustat.es
- www.amurrio.eus
- www.lanbide.net
- www.emakunde.euskadi.eus
- www.euskadi.eus

Iturri horien bidez lortutako datuak aztertuta, Amurrioko emakumeen eta gizonen gizarte-, ekonomia- eta lan-egoerari buruz hausnartu ahal izan da.

Bestalde, Amurrioko berdintasun-politika publikoei buruzko material bibliografikoa eta dokumentazio espezifikoa bildu da, hala nola, Amurrioko IV. Berdintasun Plana (2014/2018) eta 2019an eta 2020an garatutako urteko programa operatiboak. Horrez gain, udal-sailen memoriak eta txostenak ere bildu dira, udaleko arlo eta sailek eguneroko lanean berdintasun-helburuak eta genero-ikuspegia txertatzeko trebakuntza- eta sentsibilizazio-maila zein neurritan txertatzen dituzten aztertzeko.

Aztertutako alderdiak eskema honetan islatzen dira:

Aurreko eskeman nabarmendutako alderdiez gain, politikariak eta teknikariak berdintasun-politiken arloan sentsibilizatzea eta gaitzea aztertu da, elkarrizketen bidez.

Informazio-bilketari esker, lan-eremu garatuenak eta genero-ikuspegiaren integrazioan garapen handiena behar dutenak identifikatu ahal izango dira, eta, aldi berean, udaleko sailek zeregin horretan egin duten aurrerapena ezagutzeko aukera izango da.

Bestalde, eta barne-diagnostikoa osatzeko, Amurrioko Udalean lan egiten duten emakumeen eta gizonen baldintzak eta egoera aztertu dira. Horretarako, korporazioan bertan emakumeen eta gizonen lan-baldintzei buruzko datuak bildu dira, bai eta alderdi batzuk ere, hala nola hautaketa-prozesuak, lanpostuen balorazioa, udaleko langileen soldatak, baimenak eta bateragarritasunari buruzko neurriak.

- b. Teknika kualitatiboak: elkarrizketa sakonak udal-sailetako teknikariei, Amurrioko Udaleko politikariei eta udalerriko emakumeekin eztabaidatzeko taldeei. Elkarrizketa horiek egiteko, elkarrizketatuen profilari eta Udalean dituzten eginkizunei egokitutako elkarrizketa-gidoiak erabili dira.

Langile teknikoekin, gehienez ere hiru pertsonaren taldeko elkarrizketak egin ziren, irizpide gisa lan-arloen zerrenda edo eguneroko lanaren hurbiltasuna hartuta. Elkarrizketa hauek egin ziren:

- ❑ Kultura, Adinekoak eta Gazteria, Jaiak eta Antzokia eta Parte-hartzea sailletako langileei zuzendutako taldeko elkarrizketa.
- ❑ Euskara, Kirol eta Hezkuntza eta Osasun sailletako langileei zuzendutako taldeko elkarrizketa.
- ❑ Esku-hartze, Giza Baliabide eta Ekonomia Sustapen sailari zuzendutako taldeko elkarrizketa.
- ❑ Banakako elkarrizketa Alkatetza sailari.
- ❑ Gizarte Zerbitzuetako eta Oinez proiektuko langileei zuzendutako taldeko elkarrizketa.
- ❑ Ingurumena eta Klima-aldaketa sailari buruzko informazioa posta elektronikoz jasotzea.
- ❑ Taldeko elkarrizketa EAJ-PNV, EH-BILDU, PSOE eta ORAIN AMURRIO taldeetako politikariek.
- ❑ Taldeko elkarrizketa LGTBI kolektiboko pertsonekin

Teknikariei eta politikariei egindako elkarrizketek emakumeen eta gizonen bizi-baldintzei buruzko pertzepzioa jasotzeko balio izan dute, esku-hartze eremu bakoitzari dagokionez: kirola, soziokulturala, hezkuntzakoa, etab. Halaber, berdintasunerako udal politikak planifikatu, diseinatu, garatu eta ebaluatzeko eguneroko praktikan generoaren zeharkakotasunari buruz langileek duten iritzia jaso da.

Emakumeen iritzia jasotzeko, eztabaida-taldeak egin dira, eta hauek parte hartu dute:

- Amurrioko Udaleko Gizarteratze Mahaian parte hartzen duten langileak.
- Udalerriko elkarreketako emakumeak, mugimendu feminista eta beste emakume batzuk bakarka.

Gizarteratze Mahaiarekin elkarrizketarako deialdia Amurrioko Gizarte Zerbitzuen arloko gizarte-langile baten laguntzarekin egin zen, eta hauek parte hartu zuten:

- Amurrioko Lanbide bulegoko arduraduna
- Amurrioko Gurutze Gorriaren Batzarreko langileak

- ASASAM elkarteko kudeatzailea
- Gizarteratze Mahaia egiteaz arduratzen den gizarte zerbitzuetako langilea

Gainera, Amurrioko emakumeekin eztabaidatzeko taldea osatzeko deialdia Udaleko komunikazio-bideak eta gizarte-sareak erabiliz egin zen, Berdintasun Sailaren bidez, eta Amurrioko Antzokiko jardunaldi baterako deia egin zitzaien udalerriko emakume guztiei. Eztabaida-taldeetan 20 eta 70 urte bitarteko 28 emakumek hartu zuten parte.

Eztabaida-talde horietan, parte-hartzaileek udalerriko emakumeen egoerari buruz duten pertzepzioa ezagutzeaz gain, berdintasun-politika publikoei eta emakumeen gizarte-bizitzari buruzko gaiak landu dira, hala nola:

- Elkarteen eragina berdintasunerako udal politiketan, esparru eta maila ezberdinetan.
- Udalak berdintasun-politiketan herritarren parte-hartzea sustatzeko duen zeregina baloratzea.
- Herritarrek genero-aldea murrizteko dituzten udal-baliabideak: baliabide soziokomunitarioak, laguntzak edo diru-laguntzak, besteak beste.

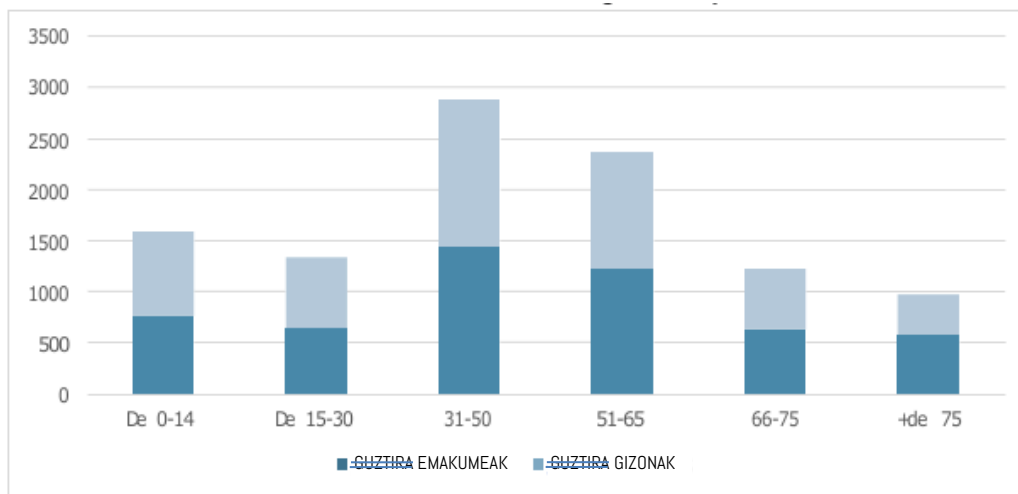
Berdintasun-planerako berariaz sortzen ez den arren, mugimendu feministarentzat proposatutako parte-hartze prozesuaren garrantzia hartu da kontuan; ekimen hori egiten duen taldearen iritziak ezin izan ziren jaso diagnostiko horretarako, baina, zalantzarik gabe, bere lanaren emaitza askok emakumeen errealitatea sakonago ezagutzeko aukera emango du, orain arte kontuan hartu ez diren esparruetan, eta beren eguneroko beharrez eta interes nagusiez hitz egingo dute.

4. AMURRIOKO UDALERRIA

4.1. Udalerriaren ezaugarriak eta biztanleria

Arabako Lurralde Historikoko Aiarako Kuadrillako udalerria da Amurrio. Amurriok 9 administrazio-batzar eta hirigune bat ditu. Horietatik, 2021ean eguneratu zen udal eroldaren arabera, 5.218 emakumezkoak dira eta 5.099 gizonzkoak. Horrek esan nahi du Amurrioko biztanleria osoaren %50,5 emakumeak direla. Amurrion, adinez nagusi diren beste udalerri batzuetan bezala, emakume gehiago dago.

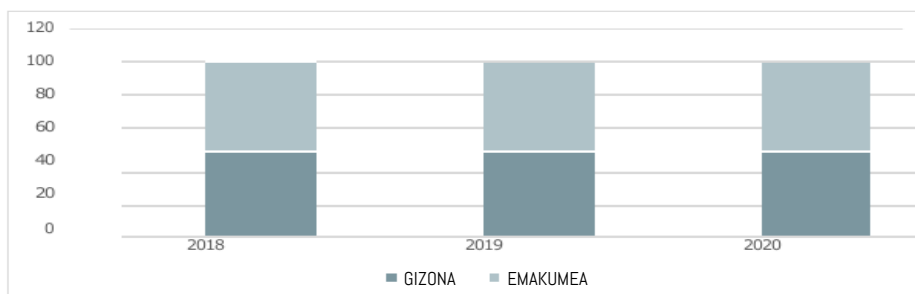
1. Grafikoa. Amurrioko biztanleak, adinaren eta sexuaren arabera, 2021

Iturria: Geuk egina, udal eroldaren datuetan oinarrituta

Azken urteotan, udalerriko biztanleria migratua biztanleria osoaren % 8,7 da; beste behin ere, emakumeak dira gehienak, % 52 migratuak, probintziakoen antzekoak.

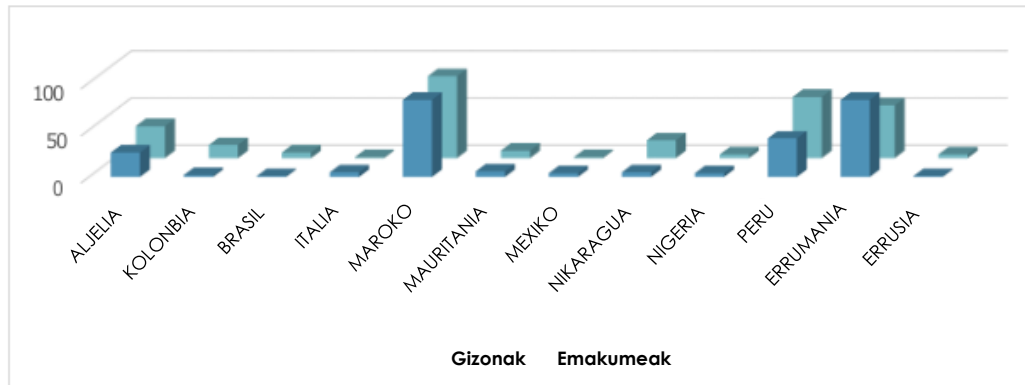
2. Grafikoa. Jatorri atzeritarreko populazioaren bilakaera Amurrion (2018 – 2020)

Iturria: Geuk egina Ikuspegiko datuetan oinarrituta

Testuinguru horretan, esan dezakegu atzerritarren kopuruak gora egin duen arren, hazkunde hori ez dela esanguratsua izan azken hiru urteetan. Amurrion errolatuta dauden pertsona gehien marokoarrak, errumaniarrak eta peruarrak dira.

3. Grafikoa. Amurrioko biztanleria migratua, nazionalitatearen eta sexuaren arabera, 2021

Iturria: Geuk egina, udal errolaren datuetan oinarrituta

Amurrioren kasuan, beste udalerrri batzuetan bezala, emakume migratuen ehunekoa handiagoa da, emakume horiek aukera dutelako hirugarren pertsonen zaintzarekin eta etxean lan egiteko.

Ez da erraza jakitea gaur egun zenbat emakume ari diren lanean, estatistika ofizialen arabera, "etxeko sektorea" izenekoan, baina ez da zaila horren hiru ezaugarriak zehaztea: feminizazio nabarmena (% 96 inguru), gero eta gehiago diren emakume migratuak (% 63) eta irregulartasunak Gizarte Segurantzari dagokionez (% 31 ez da kotizatzen).

EAEko etxeko langileen egoeraren eta bete beharreko beharren diagnostikoa, EHUko Soziologia eta Gizarte Lan Sailak 2018an egina, "EAEko etxeko lanen sektorearen mugaketa kuantitatiboa" egiteko azken saiakera da. Hainbat estatistika-iturri erabiliz (estatukoak eta autonomikoak), haren ondorioak ezin dira gutxietsi: ezinezkoa da jakitea gaur egun zenbat pertsona erabiltzen diren EAEko "etxeko lanaren sektorean"¹.

¹ Iturria: 2019ko maiatzean argitaratua, Eusko Legebiltzarrak onartutako legez besteko proposamen baten agintaldia du sorburu. Honela iragartzen da: "Eusko Jaurkitzako Lan eta Justizia Sailaren eta Osalaren ekimena da, etxeko lanen lan-baldintzak hobetzeko".

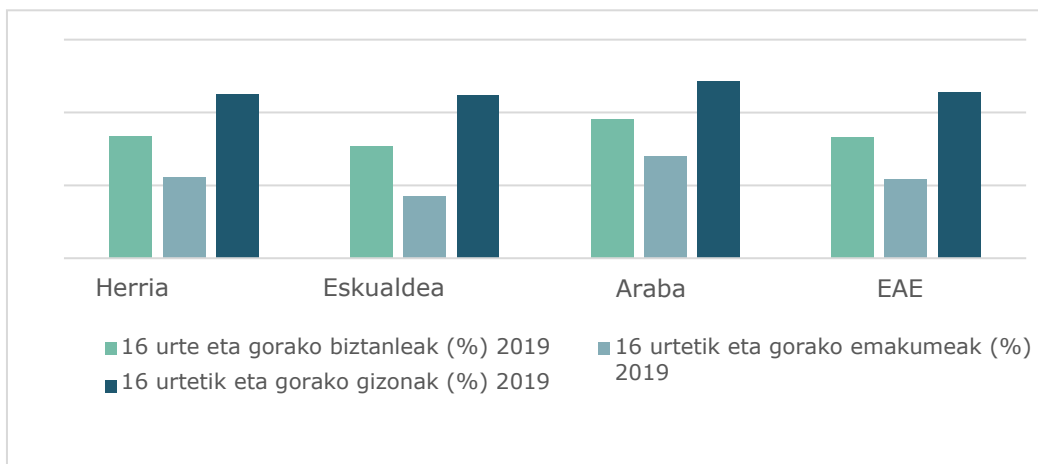
4.2. Ekonomia eta enpleguaren eta langabeziaren ezaugarriak Amurrion

Euskal Berdintasunerako Legearen 36. artikulua dioenez, beharrezkoa da “*aukera- eta tratu-berdintasuna erreal eta benetako izateko behar diren baldintzak sustatzea, hala norbere konturako zein inoren konturako lana lortzean, nola lan-, prestakuntza-, sustapen-, ordainketa- eta kontratuen amaiera-baldintzetan*”.

Horregatik, azterketa hori Amurrioko emakumeen baldintza ekonomikoei buruzkoa da. Datu gehienak 2021eko lehen hilabetei dagozkie, eta datu horiek oso antzekoak dira 2020ko azken hiruhilekoarekin alderatuz gero.

Ikus daitekeenez, Amurrioko emakumeen jarduera-tasa² handiagoa da eskualdeko tasa baino, eta ia berdina da lurralde-tasa. Gizonezkoen jarduera-tasa baino % 11 txikiagoa da. Litekeena da emakumeen jarduera ekonomikoetan azpi-erregistro bat egotea; izan ere, horietako askok etxean lan egiten dute, zaintzaile ordaindu gisa, gizarte-segurantzian erregistratu edo alta eman gabe.

4. Grafikoa. Jarduera-tasa Amurrion, 2019an

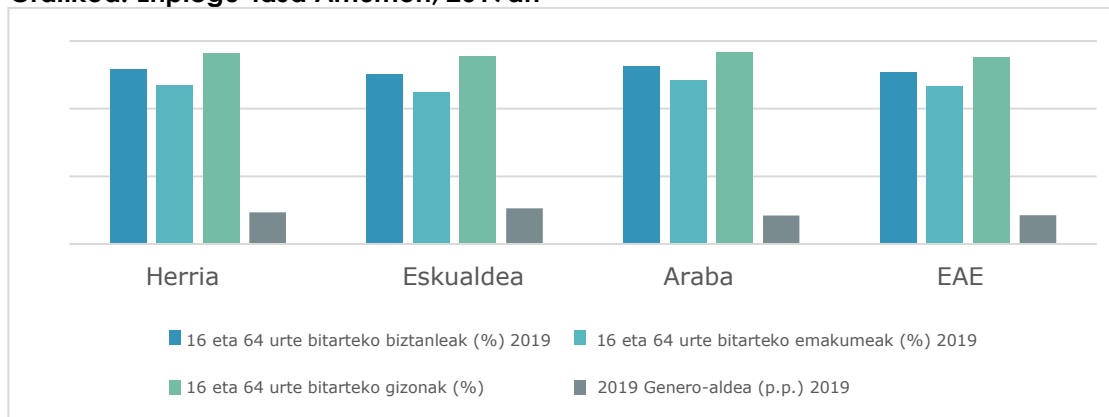
Iturria: Guk egina Lanbideren datuetan oinarrituta

Bestalde, emakumeek pertsonak eta etxeak zaintzeko egiten duten ekarpenak ez du diru-erregistrorik; beraz, ez da ekonomia-jardueratzat hartzen datu ofizialetan, eta, beraz, ez dakigu udal-ekonomiari egiten dioten ekarpen osoa.

² Jarduera-tasak adierazten digu ekonomikoki aktibo dauden 16 urtetik gorako eta 65 urtetik beherako pertsonen kopurua, lana izan ala ez.

Emakume langileen tasa gizonena baino % 16 txikiagoa da udalerrian, eta ia berdina da probintziako eta EAEko tasa. Aldiz, eskualdearekin alderatuta, Amurrioko emakumeek eskualdeko beste herri batzuek baino enplegarritasun handiagoa dute.

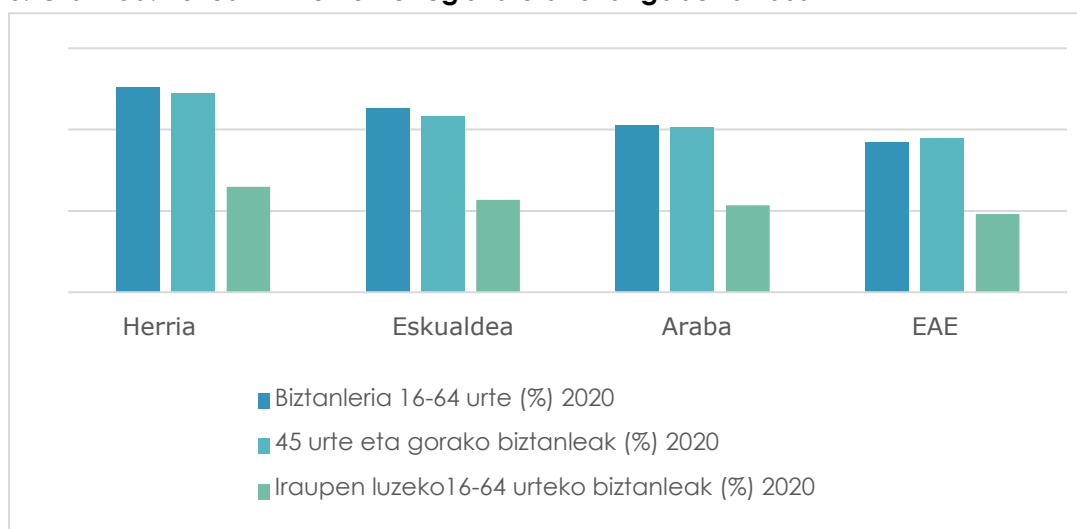
5. Grafikoa. Enplegu-tasa Amurrion, 2019an

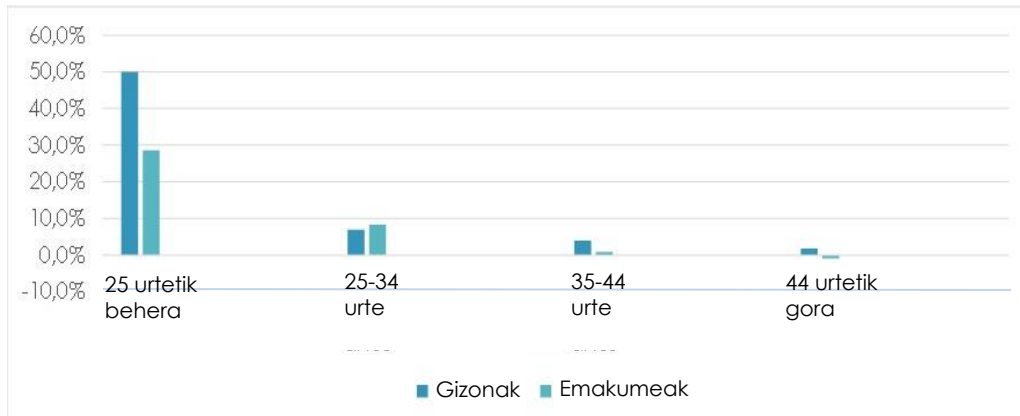
Iturria: Guk egina Lanbideren datuetan oinarrituta

Amurrion langabezian dauden pertsonen tasak, oro har, handiagoak dira. Testuinguru horretan, enplegua eskatzen duten biztanleen % 50,80 emakumeak dira, eta portzentaje txiki batean emakume migratuak dira. Eustaten datuen arabera, enplegu-eskatzaille gehienak 25 eta 49 urte bitarteko emakumeak eta gizonak dira.

6. Grafikoa. 2020an Amurrion erregistratutako langabezia-tasa

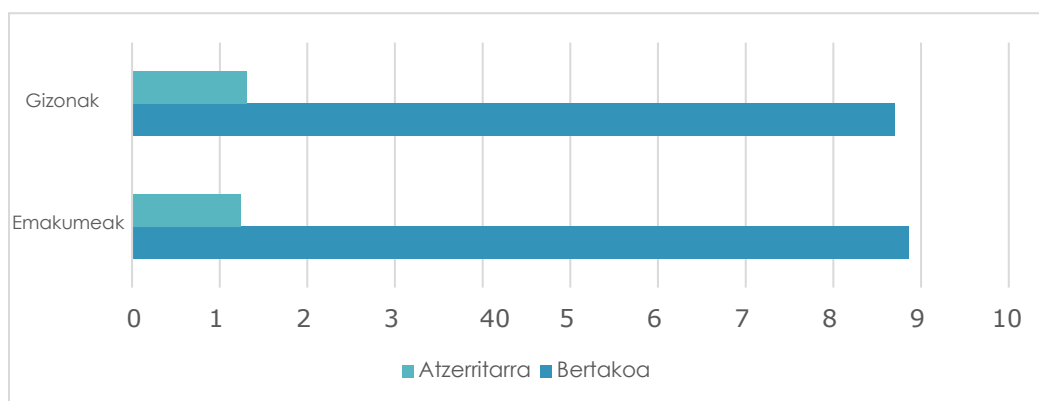
Iturria: Guk egina Lanbideren datuetan oinarrituta

7. Grafikoa. 2020an Amurrion gelditutako pertsonen ehunekoa, adinaren eta sexuaren arabera

Iturria: Geuk egina Lanbideren datuetan oinarrituta

7. grafikoan ikus daitekeenez, 2020ko azken hiruhilekoan Amurrion geratutako emakumeen kopurua handiagoa zen 25 eta 34 urte bitarteko gizonena baino. Gainerako adinetan, gizonen langabezia-tasa handiagoa da.

Ikusten denez, lana eskatzen duten pertsona migratuen kopurua bertakoena baino dezente txikiagoa da. Lehen ikusi dugun bezala, atzerritarrak biztanleen % 8,7 dira. Langabezian dauden enplegu-eskatzaille guztietatik, lana eskatzen duten gizonen % 11 atzerritarrak dira. Enplegu-eskatzaille guztietatik, % 12 emakumeak dira.

8. Grafikoa. Eskatzailleak, jatorriaren eta sexuaren arabera, 2021. urtea

Iturria: Geuk egina Lanbideren datuetan oinarrituta

Enplegu gehien eskatzen duten sektoreak sexuaren arabera aldatzen dira. Emakumeek enplegu gehiago eskatzen dute kualifikaziorik gabeko lanbideekin, zerbitzuen sektorearekin, laguntza teknikoarekin eta lanbide tekniko eta zientifikoekin zerikusia duten sektoreetan; gizonak, berriz, industriaren sektorea hartzen dute, eta, ondoren, laguntza teknikoa eta kualifikaziorik gabeko lanbideak eta zerbitzuen sektorea.

1. Taula: Langabeen eskatzaileak, sektorearen arabera

2021eko urtarrila		
Emakumeak	Gizonak	Guztira
381	309	690
% 45	% 45	
Eskaera mota, sexuaren eta sektorearen arabera		
Sektorea	Emakumeak	Gizonak
Lehena	8	24
	% 33	% 64
Eraikuntza	15	43
	% 35	% 65
Industria	32	83
	% 39	% 61
Zerbitzuak	326	159
	% 51	% 49

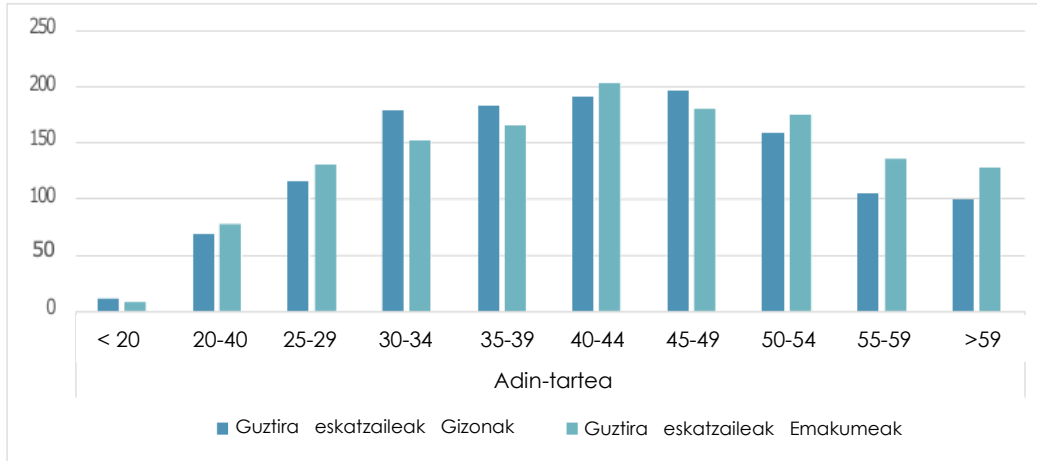
Iturria: Geuk egina Lanbideren datuetan oinarrituta

Oro har, emakumeek ikasketa-maila handiagoa dute, nahiz eta ez duten lortu nahi beren ikasketen arabera lanbide-kategoriarekin lan egin dezaketen sektoreak. Alde horretatik, gizonak -eta, batez ere gazteenek-, oinarrizko mailetan edo irakaskuntza-maila ertainetan, emakume kualifikatueneren lanbide-kategoria bereko lanak lortzen dituzte. Garrantzitsua da emakumeek, erantzukizun eta lanbide-kategoria handiagoko lanpostuak lortu ahal izan arren, goi-mailako ikasketak dituzten gizonen antzeko lanbide-maila duten lanpostuetan amaitzen dutela.

9. grafikoan ikus daitekeenez, aztertutako hamar adin-tarteetatik seitan, lana eskatzen duten emakumeen kopurua gizonena baino handiagoa da. Adin-tarte horien artean, 40 eta 44 urte bitartekoak eta 50 eta 54 urte bitartekoak nabarmentzen dira. Adin-tarte horretan, emakume asko ugalketa-lanetatik pixka bat "askatzen" dira, eta berriro ere lan-merkatuan sar daitezke, neurri txikiagoan, eta lanaldi luzeagoak egin ditzakete. Era

berean, 50 urtetik aurrera, emakumeek gizonek baino enplegu gehiago eskatzen dute, eta bat etor daitezke adin-tarte horretatik aurrera emakumeei gutxiago kontratatzeko joerarekin.

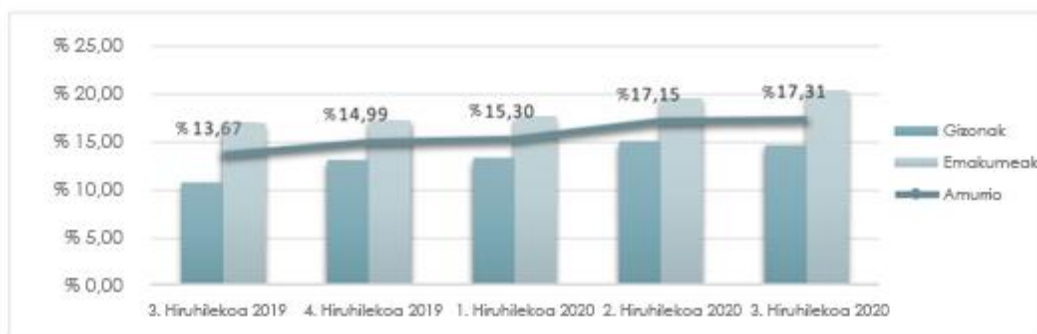
9. Grafikoa. Enplegu-eskatzaileak adinaren arabera, 2021. urtea

Iturria: Geuk egina Lanbideren datuetan oinarrituta

Azken bi urteetan, Amurrion geratutako emakumeen kopurua gizonena baino handiagoa izan da. Era berean, azken urte honetan emakumeek gizonek baino gehiago sufritu dute lanik eza. Covid-19k eragindako mundu mailako pandemiak gehien kaltetu dituen sektoreak zerbitzuen eta merkataritzaren sektorekoak izan dira. Amurrio batez ere industriaren eta zerbitzuen sektorearen bidez eusten den ekonomia-sarea da. Azken urtean izandako krisiak eragin dio azken horri, eta, horren ondorioz, emakumeen langabezia handitu egin da.

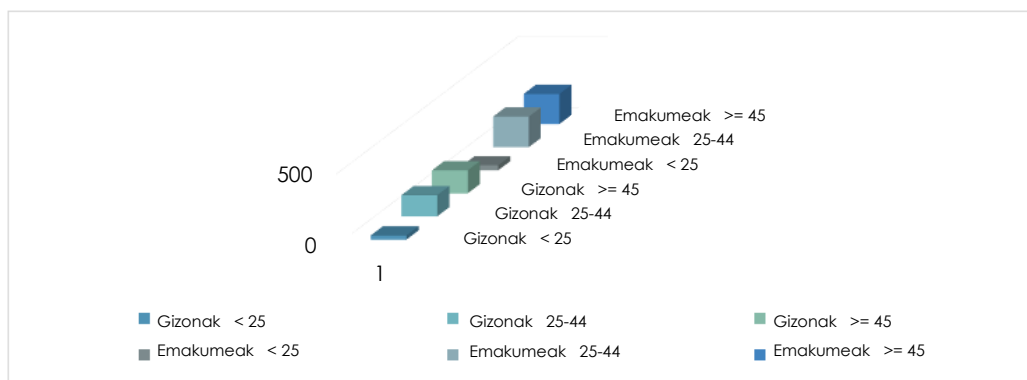
10. Grafikoa. Langabeziaren bilakaera Amurrion (2019-2020)

Iturria: Geuk egina Lanbideren datuetan oinarrituta

Adin-tarte guztietan, alde nabarmena dago Amurrioko emakume eta gizon langabeen artean. Alderik nabarmenena 45 urtetik gorako emakumeen eta gizonen artean dago. Eskualdeko industriak enplegua ematen die udalerriko gizon askori. Krisiak krisi, emakumeek baino lan gehiago aurkitzen dute enplegu sektore horietan.

11. Grafikoa. Langabetuak, sexuaren eta adinaren arabera, 2021. urtea

Iturria: Geuk egina Lanbideren datuetan oinarrituta

Lanik gabe dauden pertsonen artean alde handiena 25 eta 45 urte bitarteko adin-tarteetan dago, emakumeen ugalketa-garaiarekin bat etorriz. Aldi horretan, emakume askok bizitzako urte gehiago ematen dituzte ordaindu gabeko zainketetan.

Ez dakigu emakumeek ekonomiari egiten dioten ekarpen erreala, emakume guztiak ez baitaude datu ofizialetan islatuta. Krisiak eragin handiagoa izan du emakumeengan, oro har, eta bereziki lanpostu ezegonkorragoak eta lan-baldintza txarragoak dituzten emakumeengan. Gainera, enplegu prekarioak dituzten emakume gehienak migratuak dira, eta kontsultatutako erregistroetan ere ez dira ofizialki agertzen. Amurrion, emakumeak dira lan prekarioen eta lan-baldintza txarretan lan egiten dutenak, prestakuntza akademikoa eta profesionala edozein dela ere.

4.3. Emakumeak eta haien gizarteratzea udalerrian

Emakumeek udalerrian duten egoerari buruzko azterketa zehatza egin ahal izateko, ezinbestekoa da **gizarte-bazterketako** egoera ekonomikoan egiten duten ibilbidea amaitzeak dituen arriskuekin zerikusia duten gaiei erantzutea. Hori dela eta, atal honetan eremu horretako desberdintasunarekin lotutako arazoak aztertuko dira, eta arreta berezia jarriko zaie nolabaiteko bereizkeriekin zerikusia duten gaiei, hots, azalaren kolorea, jatorria, baliabide ekonomikoak, generoa, maila akademikoa, aniztasun funtzionala eta abar.

4.3.1. Oinarrizko Gizarte Zerbitzuetako kasuen laguntza azken 3 urteetan

Zerbitzu horiek, azken 3 urteetan, 6.300 laguntza izan dituzte, hau da, urtean batez beste 2.100. Eremu horretan arreta jasotzen duten biztanleen kopurua handia izan arren, ezin izan dira datuak sexuaren arabera bereizi. Gizarte-zerbitzuek jakin dute kasu guztietatik 19 emakume genero-indarkeriaren biktima izan direla edo izan zirela laguntza jaso zutenean. Beste erakunde batzuetatik artatzen diren eta dagokion atalean ikusiko diren kasuen kopuruarekin alderatuta, Amurrioko gizarte-zerbitzuek udalerrian indarkeria matxista salatzea erabakitzen duten emakumeen ehuneko txiki bati ematen diote arreta. Ehuneko txiki hori, beraz, beren datuak gizarte-zerbitzuetara transferitzea nahi duten edo beraiek baliabide horietara jotzen duten emakumeei dagokie. Indarkeria matxistaren biktima askok, seguruenik, ez dute nahi edo ez daude prestatuta zerbitzu horiek jasotzeko, eta horregatik ez dira baliabide horietara hurbiltzen edo ez dute baimenik ematen polizia-bulegoetatik datuak udalerriko gizarte-zerbitzuetara eramateko.

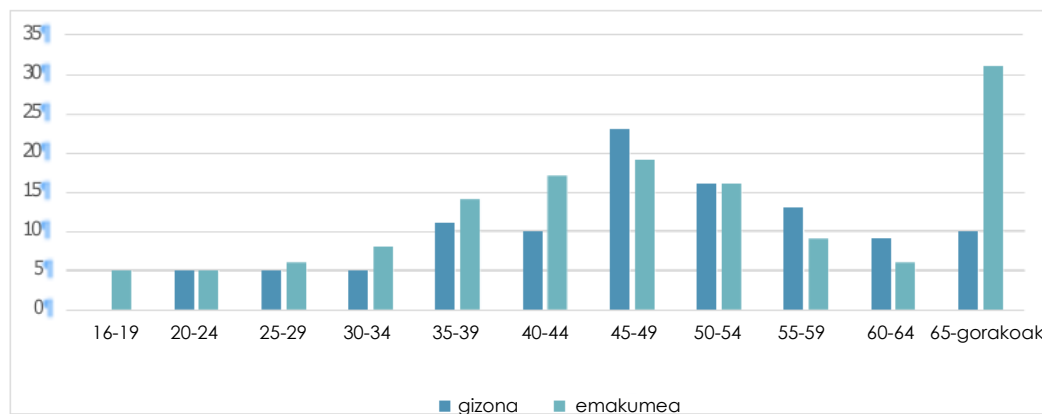
Gainera, 2020. urtean 47 emakume eta 10 gizon artatu dira Oinez programan. Landa-ingurunean arrisku edota bazterketa-egoeran dauden kolektiboak sartzeko zerbitzua da, eta banakako (laguntza) zein taldeko (gaitasun soziopertsonalak eskuratzeko gailuak) mailan lan egiten dute. 57 pertsona horietatik 37k parte hartu zuten programaren bi ataletan eta gainerako 20ek banakako laguntzan bakarrik parte hartu zuten.

4.3.2. DBEren eskaerak Amurrion

Hurrengo grafikoan jaso dira udalerrian emandako DBE³ eskaerei buruz lortutako datuak. Bizi laguntza hori ematen zaie, indarra duen araudiak ezartzen dituen baldintzak bete arren, eguneroko bizitzako oinarriko beharrak asetzeko behar adinako diru-sarrerarik ez duten pertsoneri.

Gainera, DBE BGD³ gabe osa daiteke, familia unitateko pertsonen beharrak DBErekin ase ezin direnean. Bakarrik bizi diren edo bizikidetzeta-unitate batean sartuta egon arren oinarriko beharrak betetzeko oinarriko baliabide ekonomikorik ez duten pertsonen pobrezia-arriskua eta gizarte-bazterkeria prebenitzera bideratutako prestazio hori 2020ko erdialdean eska daiteke. Estatuaren eskumeneko prestazio ekonomiko hori Lanbideren bidez izapidetu daiteke, eta Gizarte Segurantzarekin lankidetzan kudeatuko du eskaera. 2021ean Araban ez da BGD⁴ prestaziorik esleitu.

12. Grafikoa. DBEren espediente aktiboak 2021eko urtarrilean Amurrion

Iturria: Geuk egina Lanbideren datuetan oinarrituta

³ DBE: Diru Sarrerak Bermatzeko Errenta

⁴ BGD: Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrera

12. grafikoan ikus daitekeenez, DBEak 238 pertsonak jasotzen dituzte, eta kopuru horretatik % 57,14 emakumeak dira. 25 eta 44 urte bitarteko emakumeak eta 65 urtetik gorakoak dira prestazio honen onura gehien jasotzen dutenak. Aipatzekoa da Amurrion emakume asko ez direla iristen alargun-pentsioen bidez oinarrizko beharrak betetzera, 2018an adineko pertsonen buruz udaletxean egindako diagnostikoan aztertu ahal izan zen bezala. Hala ere, espediente aktibo guztien % 7,5 bakarrik dira alargunenak. Espediente aktiboen % 25 ezkonduak dira, % 29 pertsona bananduak eta espediente gehien (% 35) ezkongabeak.

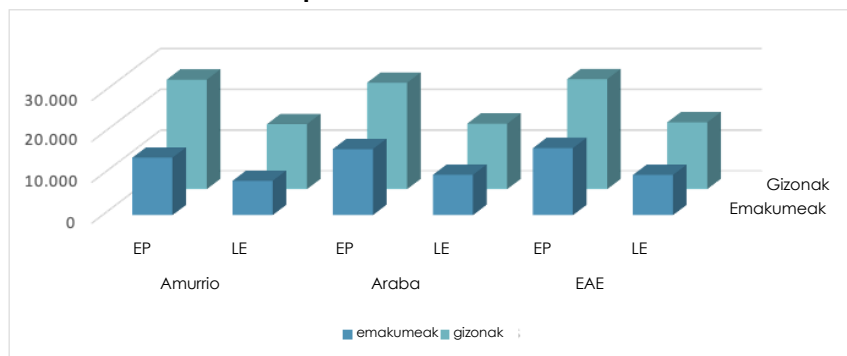
DBE jasotzen duten emakumeen ehunekoa handiagoa izan arren, kasu askotan, nahiz eta emakumea izan laguntzaren jasotzailea, bikote ofizial gisa agertzen ez diren bikoteak ere laguntza jasotzen dute, titular gisa agertu gabe.

Kasu batzuetan, DBEk beste prestazio osagarri batzuk ere baditu, hala nola etxebizitzaren ordainketari aurre egiteko emandakoa, Etxebizitzarako Prestazio Osagarria (EPO). Amurrion, 238 lagunek jasotzen dute EPO: 107 gizonetzko (% 45) eta 131 emakumezko (% 55), 45 eta 54 urte bitarteko adin-tarteak eta 65 urtetik gorakoena izanik.

4.3.3. Lanaren eta langileen errenta

Egoeraren azterketa zehatzarekin jarraitzeko, kontuan hartu behar da udalerrian erregistratutako batez besteko errenta pertsonala -BEP-. Errenta horrek 18 urtetik gorako pertsona fisikoek jasotzen duten errenta osoa neurtzen du, eta errenta horretan sartzen dira laneko errenta, kapital higitari eta higiezinarena eta beste jardura batzuk.

13. Grafikoa. 2018ko errenta personalaren eta laneko errentaren arteko konparazioak

Iturria: Geuk egina Eustaten datuetan oinarrituta

13. grafikoan ikusten denez, Udalaren esparru ekonomikoan emakumeek gizonen baino ahalmen ekonomiko txikiagoa dute, bai errenta pertsonalean, bai lanekoan. Horrek autonomia izateko gaitasun txikiagoa dakar, eta horrek guztiak eragin oso negatiboa du, besteak beste, emakumeen ahalduntze-prozesuan eta indarkeria matxistako egoeretatik ateratzeko, osasuna zaintzeko (fisikoa zein psikologikoa) eta profesionalki garatzeko gaitasunean.

Bai probintzian, bai EAEn, antzeko errenta-aldea dago emakumeen eta gizonen artean. Garrantzitsua da aipatzea Amurrioko gizonen eta probintziaren eta EAEn arteko errenta-aldea ez dela Amurrioko emakumeen eta probintziako eta EAeko emakumeen arteko aldea bezain handia.

4.3.4. Lan-merkatua eta emakumeak Amurrion

Emakumeak lan-merkatuan sartzeak eta etxeko lanetan nahiz hirugarren pertsonak zaintzeko lanetan erantzunkidetasun falta izateak zailtasun erantsia dakarkie gaur egun bizitza profesionala, familiakoa eta soziala bateratu behar duten emakumeei. Eten horrek agerian uzten du egungo lanaren banaketa sexuala, eta premiazko neurriak hartu beharra, etxeak zaindu eta mantentzeko lanetan gizonak modu errealean sartzeko eta egungo zainketa-sistemak berregituratzeko.

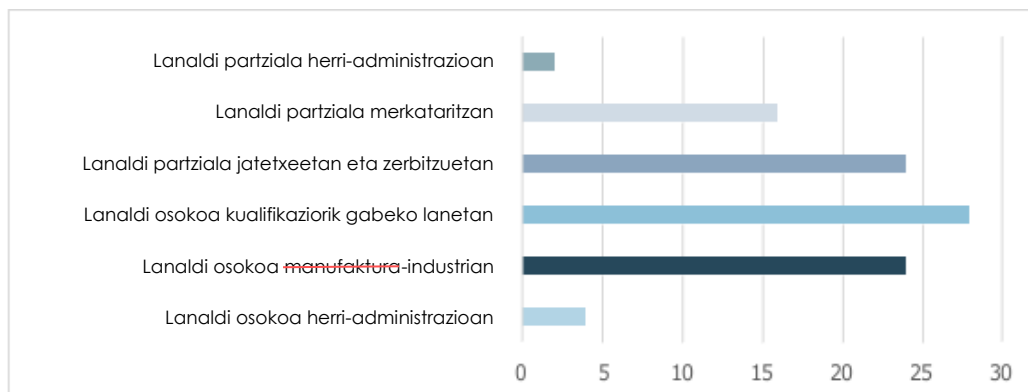
Enplegua sortzeko Amurrioko egiturei dagokienez, 2019.⁵ urtean egindako elkarrizketen eta Enplegu Behatokiaren txostenaren bidez, datu hauek identifikatu dira:

- Amurrioko langabezia-tasa, 2018ko txostenaren datuen arabera, EAeko hamalagarren tasarik altuena izan zen, eta hirugarrena Araban.
- Oro har, lan-merkatua gizonen zuzenduta dago; gizonen egindako kontratuen % 69 sinatzen dute, eta lan horien ia % 70 industrian egiten dira, kasu gehienetan aldi baterako kontratuekin.

⁵ Amurrioko eta Aiarako enplegu-motari eta prestakuntza-eskaintzari buruzko datuak emateko egin zen txostena.

- Emakumeek gizonek baino langabezia handiagoa dute, eta langabeen batez besteko adina 20 eta 45 urte bitartekoa da.
- Azken urteotan Amurrion nagusi izan diren sektore ekonomikoak zerbitzuen sektorea eta industria-sektorea izan dira, eta eragin txikiagoa izan dute eraikuntzaren eta nekazaritzaren sektoreek. Ildo horretatik, eta Amurrio Bidean enpresak emandako txostenaren arabera, Lan eta Immigrazio Ministerioak 2018ko amaieran adierazi zuen egindako kontratuen % 56 industria-arlokoak izan zirela, eta, oro har, manufaktura-industriakoak. Beste % 36 zerbitzuen sektorean⁶ egin ziren, eta gainerako % 8a eraikuntzaren sektorean.

14. Grafikoa. Emakumeen lan-motak Amurrion 2021ean

Iturria: Geuk egina Lanbideren datuetan oinarrituta

Aurreko grafikoan ikus daitekeenez, Amurrioko emakumeek lanaldi partzialeko lanak egiten dituzte kualifikaziorik gabeko zereginetan, edo lanaldi osokoak hirugarren sektorean edo manufaktura-industrian. Zerbitzuen sektorean enplegagarritasun-indizea eta manufaktura-sektorea kontuan hartuta, ondoriozta liteke emakumeak sektore horietan lan egiteko kontratatzen direla, ordutegi zatituarekin. Horrelako lanek eta lanaldiek emakumeen mendekotasun ekonomikoa areagotzen dute, eta, aldi berean, familia-ordenari eusten diote. Ordena horren arabera, emakumeek gizonek baino gehiago uztartzen dute etxeko lana, eta, ondorioz, etxeko lanez arduratzen dira, gizonek ordaindutako lanetan eta etxetik kanpo denbora gehiago ematen duten bitartean.

⁶ Sektore honek biltzen ditu: automobilen merkataritza eta konponketa, ostalaritza, hezkuntza, garraioa, etxeko lanak, kultur eta osasun jarduerak eta segurtasun eta administrazio publikoa.

Joera hori 2018an EAEn egindako azken Denboraren erabilerari buruzko Inkestan jaso da, Eustaten⁷ argitaratua, eta bertan erakusten da emakumeek gizonen baino bi aldiz denbora gehiago ematen dutela etxeko lanak egiten. Era berean, emakumeak dira beren denboraren % 35 gehiago erabiltzen dutenak etxean pertsonak zaintzeko, eta denbora gutxiago ematen dutenak gizarte-bizitzarekin eta kirol-jarduerarekin lotutako zereginetan.

Amurrión ez dakigu zenbat emakumek lan egiten duten erregularizatutako lan-kontraturik gabeko etxe-lanetan. Hala ere, udalerriko kaleetan ikusten da, eta gehienak administrazio egoera irregularretan migratuak dira, barne edo erdi mailako erregimenean eta lan baldintza oso eskasetan.

Gizarteratzeak esan nahi du bermatuta dagoela behar adinako diru-sarrera erregularra, baldintza oneko lan batetik datorrena. Emakumeek gizonen baino gutxiago betetzen dituzte baldintza horiek, lan-baldintza okerragoak baitituzte, lan egiten duten sektorea edozein dela ere. Emakume gazteak eta adin ertainekoak dira lan baldintza txarrak jasateko arrisku handiena dutenak, eta egoera hori areagotu egiten da beste ezaugarri batzuen arabera, hala nola jatorriaren arabera. Azken batean, emakumeek gaitasun ekonomiko eta autonomia gutxiago dute, eta gizarte-bazterketa jasateko arrisku handiagoa.

Arrisku hori arintzeko prestazio ekonomiko publikoak daude. DBEari dagokionez, hartzaileen erdiak baino gehiago emakumeak dira, eta horietako askok familiako gizonekin partekatzen dute DBEa, datu ofizialetan agertzen ez bada ere. Bestalde, emakume alargunen ehuneko txiki batek jasotzen du DBE, nahiz eta gizarte-bazterketa jasateko arrisku handiena duen emakume-kolektiboetako bat izan.

⁷ https://eu.eustat.eus/elementos/ele0004500/ti_tiempo-medio-por-participante-actividad-dia-y-sexo-ca-de-euskadi-2018/tbl0004522_e.html

4.4. Emakumeen parte-hartzea udal bizitzan

4.4.1. Elkarte-bizitzan parte hartzea

Amurrioko emakumeen gizarte- eta elkarte-jarduera funtsezko beste adierazle bat da emakumeek gizarte-bizitzan duten eragina eta parte-hartzea aztertzeko.

Udaleri txikia izan arren, Amurriok elkarte eta gizarte mugimendu handia du. Eusko Jaurlaritzak askotariko jarduerak (kirola, gastronomia, kultura, politika, gizartea, etab.) erregistratzen dituen elkarte ofizialak daude, besteak beste, Aurreraka, kultura-jarduerak antolatzen dituzten emakumez osatutako elkarteak, emakumeek gizarte-bizitzan aktiboki parte har dezaten bultzatuz, eta emakumeen eta beren ingurunearen arteko harremana sustatuz eta sustatuz.

Elkarte horrek 2020ko udaberrian geldiarazi zuen bere jarduera, pandemiaren ondorioz, eta ezin izan ditu berriro hasi uneko jarduerak. Hala ere, osasunarekin, ongizate psikologikoarekin, dueluarekin, erantzunkidetasunarekin eta gorputzaren bidezko jabekuntzarekin lotutako ikastaro eta tailer batzuk antolatu dira aurten. Tailer horiek Amurrioko Udalak emandako bi laguntzei esker egiten dira, 2.700 euro urtean. 2019an eta 2020an, elkarteak Arabako Foru Aldundiak elkarreei ematen dien laguntza ere eskatu zuen, eta haiekin batera ikastaroak eta tailerrak egin ziren.

Amurrioko Aurrera elkarteaz gain, Otsemeak talde feminista ere badu, udalerriko emakume gazte feministak biltzen dituenak. Kolektibo hori modu autonomoan antolatzen da eta harremanetan egon da berdintasun-teknikarekin gauza puntualetarako.

Emakumeen Etxea eraikitzeko prozesuan, mugimendu feministako emakumeek udalera jo zuten hasi nahi zuten parte-hartze prozesuaren berri emateko, eta udalari berdintasun-teknikariaren eta saileko zinegotziaren figuretan parte hartzeko gonbita egin zioten, bi aldeek arteko esparru komuna ezartzeko.

Prozesu hori 2021eko azken hilabeteetan hasi zen, eta, hala, mugimendu feministako emakumeek V. Berdintasun Planean eta Emakumeen Etxean parte hartzea erabaki zuten, Amurrioko emakumeen artean sareak sortzeari lehentasuna emateko, sare horiek indartu eta, gainera, premia estrategiko kolektiboak identifikatzeko, udaleko biztanleen artean itunak sortuz.

Amurrioko Udalak Berdintasun Kontseilua izan du azken urteotan, Aurrerakako emakumeak, Otsemeetakoak eta bakarka parte hartzen duten beste emakume batzuetakoak. Sareak sortzeko proposamenak kontseilua eta haren ezaugarriak birdefinitzea ere eskatzen du.

Ekimen horrek, udalerriko mugimendu feminista suspertzeaz gain, parte hartzeko interesa duten emakumeekiko harremana zabaltzeko aukera emateaz gain, elkartesarearen eta udalaren arteko harreman-modu berri bat ere eskatzen du. Hori dela eta, Udaleko gobernu-taldeak onartu egiten du mugimenduaren gonbita, eta Emakumeen Etxea sortzea atzeratzea erabaki du, Amurrioko emakumeen interesetatik eta parte-hartze kolektibotik benetan sor dadin.

4.4.2. Kirol bizitzan parte hartzea

Kirol-jarduerarekin lotutako 30 elkarte inguru daude Amurrion. Elkarte horietatik, gimnasia erritmikoan, patinajea eta saskibaloian emakume asko dituztenak.

Parte-hartzean dagoen genero-alde hori kirol-taldeen eraketan ez ezik, kirol-erakundeen antolaketan ere nabari da, eta patinajeko eta gimnasiako kirol-erakundeetan soilik daude erabaki-organoetan emakumeak.

Hori dela eta, esan daiteke Amurrion emakumeek ez dutela kirolaren esparruan berdintasunez parte hartzen. Egindako elkarrizketen eta matrikulazio-datuen bidez egiaztatu ahal izan da neska gazteek mutil gazteek baino lehenago uzten dutela kirola.

Futbolaren kasuan, haur-kategoriatik haratago jarraitu nahi duten neskek Laudiora joan behar dute. Nahiz eta zenbait saio egin emakumeen futbol taldea osatzeko goragoko kategorietan, oraingoz ez da lortu helburu hori. Genero-joera horretan eragiteko eta Amurrioko futbol-erakundeen arteko koordinaziorako 2020ko akordioa dela eta, kirol-erakundeek konpromisoa hartu dute udalerriko neskentzako eta neska gazteentzako taldeak osatzeko eta emakumeen parte-hartzea sustatzeko.

Laguntza eta hitzarmenez gain, udalak urtean 40.000 euro inguru ematen ditu udalerrian kirol arloko jarduera bereziak egiteko.

Azken hiru urteetan eta martxoaren 8a dela eta, Berdintasunaren aldeko Eskualdeko Ibilaldi Araitua egin da eskualdean, Kaskagorri eta Alzarrate futbol entitateek antolatuta, Amurrio, Laudio eta Aiarako udalen laguntzarekin. Ekimen horrek 40 urtetik gorako pertsonen parte-hartzea izan zuen urteetan, eta berdintasuna eta feminismoa aldarrikatzeko topagunea izan zen. III. Ibilaldia zela eta, hiru udaletako berdintasun-teknikak koordinatzen hasi ziren, ekitaldiaren edukia handitzeko. Zoritxarrez, pandemiaren ondorioz, hirugarren martxa eten egin zen, baina jarduera horrekin jarraitzeko asmoa dago.

Amurrioko Antzokian 20 eta 70 urte bitarteko 28 emakumerekin egin ziren eztabaida-taldeetan parte hartuz, parte hartu zuten emakumeek hainbat gabezia eta premia adierazi zituzten Amurrioko emakumeen eta Berdintasun sailaren arteko komunikazioari eta koordinazioari dagokionez.

Ez dago Amurrioko emakumeekin komunikatzeko sare feministarik. Alde horretatik, eztabaida-taldeetan parte hartzen duten zenbait emakumek adierazten dute beharrezkoa dela komunikatzeko estrategiak eta bideak garatzea, informazioa zailtasun edo bazterketa-arisku gehien duten emakumeei (adibidez, udalerrira migratutako emakumeei) helarazteko eta zabaltzeko. Gizarte-zerbitzuek eta Oinez programak emakume migratu askorekin harremanak izan eta informazioa ematen bazaie ere, emakume migratuek Whatssap taldeetan parte har dezaten bultzatzeko dinamikak garatuz, ohikoez bestelako komunikazio-ereduak birpentsatu beharra aipatzen da, emakume-talde horietara homogeneousago iristeko.

Gainera, azken urteotan ez da harreman egonkorrik izan Amurrioko emakumeen eta Berdintasun sailaren artean. Sail horretatik eta horretaz arduratu diren tekniken bidez, mugimendu feministarekin eta beste emakume batzuekin harremanak izan dira maila indibidualean, eta ez da lotura iraunkorragorik sortu hainbat faktoreren ondorioz; besteak beste, sailaren egoera eta Amurrioko eremuko langileek eta emakumeek berdintasunarekin lotutako gaiak lantzeko estrategia bateraturik ez izatea.

Bestalde, administrazio publikoak zainketa-lanak gizarteratu behar dituela adierazten du, kanpainak, sentsibilizazio- eta kontzientziazio-ekintzak edo berariazko ekintzak eginez, zainketen gizarteratzea erdigunean jarriko duten politika publikoak garatzeko mekanismoak abian jartzeko, batez ere egungo egoeran. Alde horretatik, elkarrizketatutako emakume batzuek ez dituzte hauteman Udalak pandemian eta ondorengo hilabeteetan egin ahal izan dituen ekintzak, biztanleria orokorraren eta Amurrioko emakumeek hainbat arlotan (zainketak, gero eta lan-prekarizazio handiagoa, etab.) bizi dituzten egiturazko desberdintasunak arintzeko.

Lehen esan bezala, "Emakumeen Etxea" 2021. urtearen amaieran hasitako parte-hartze prozesuaren mende geratu da; beraz, oraindik ez dago gune fisiko eskusiborik emakumeen, oro har, eta, bereziki, emakume migratuen, jabeakuntza feminista sustatzeko, ez eta haien artean sare feminista eta kulturarteko loturak eraikitzen jarraitzeko ere.

Elkarrizketetan indarkeria matxistetatik biziraun duten emakumeei arreta integrala eta prebentzioa emateari dagokionez, emakume bat hiltzen dutenean erakunde sendotasun eta gaitzespen handiagoa erakustearen garrantzia aipatzen da. Era berean, azpimarratu du garrantzitsua dela indarkeria matxisten biktimei laguntzen diharduten agenteek prestakuntza eta sentsibilizazio egokia izatea, arreta egokia sustatzeko.

Elkarte-mugimendu zabala dago Amurrion, eta emakumeak elkarteetan nahiz mugimendu feministaren bidez antolatzen dira, eta, askotan, jarduera-eremu horietatik jarduerak eta aldarrikapenak antolatzen dituzte. Emakumeen sareak sortzeko eta Emakumeen Etxea eraikitzeko ekimenak, emakumeek beraien bultzatutako parte hartze prozesu batetik abiatuta eta beren erritmoa eta baldintzak errespetatuz, mugimendu hori nabarmen suspertzen du.

Prozesu horretan elementu garrantzitsu bat da berdintasunaren aldeko lanean erreferente diren irudi teknikoak eta politikoak parte-hartze prozesu horretan aktiboki parte hartzen eta laguntzen ari direla.

Bestalde, kirol-jarduera ugari daude, nahiz eta emakumeek ez duten behar bezalako ordezkariak, ez kirol-erakundeen partaidetza, ez lidergoan.

Azkenik, emakumeen bizitza soziala, lanekoa eta pertsonala bateratzea bermatuko eta sustatuko duten egiturak sortu behar direla ikusi da.

5. UDAL GOBERNU ONAREN POLITIKAK

Gobernu Onak Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako 4/2005 Legeak berdintasunaren printzipioa toki-administrazioen antolamenduan eta funtzionamenduan txertatzeko zehazten dituen ekintzak, programak eta estrategiak aipatzen ditu.

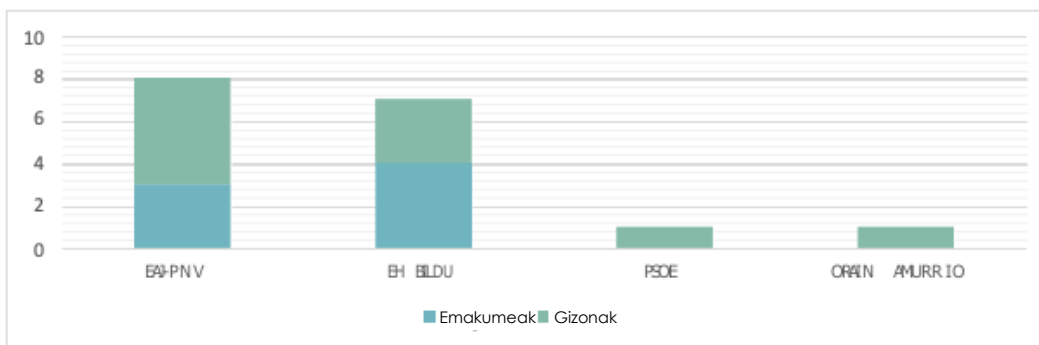
Atal honetan Udalaren osaera politikoa aztertuko da, baita plangintza, estrategia, administrazio eta komunikazio politikak ere.

Gaur egun gobernatzen duen alderdiaren osaera politikoa eta erantzukizuneko postuetan sexuaren arabera duen banaketa honako hau da:

ALKATETZA	ANTOLAKETAKO INFORMAZIO BATZORDEA	HERRITARREN INFORMAZIO BATZORDEA	LURRALDEKO INFORMAZIO BATZORDEA
EAJ-PNV	EAJ-PNV	EAJ-PNV	EAJ-PNV
Gizona	Lehendakaritza: Gizona Ordezko mahaikidea: Emakumea	Lehendakaritza: Emakumea Ordezko mahaikidea: Emakumea	Lehendakaritza: Gizona Ordezko mahaikidea: Gizona

Aurreko taulan ikusten denez, 2021. urtearen hasieratik, gizon batek egiten du alkatetza. Udalbatzen dituzten 3 batzordeetan bi gizon eta emakume bat daude lehendakaritzan. Bestalde, hiru lan-eremu horietan bildutako 20 udal-sailetatik, guztira 14 sail zuzentzen dituzte udala gidatzen duen talde politikoko bost gizonek. 14 sail horietatik 5 Alkatezaz zuzentzen ditu, 2021. urtearen hasieratik gizon batekin lehenago esan bezala. Gainerako 6 sailak Udala zuzentzen duen alderdi politikoko hiru emakumeek zuzentzen dituzte.

15. Grafikoa. Amurrioko Udalaren ordezkariak politikoa, sexuaren arabera. Absolutuak. 2021

Oposizioko alderdirik handiena, EH Bildu, 4 emakumek eta 3 gizonek osatzen dute; PSOEk eta Orain Amurriok, berriz, ordezkari bana dute korporazioan, eta biak gizonak dira.

5.1. Genero-ikuspegia sartzeari udal-plangintzan eta -estrategian

Amurrioko Udalak hiru sail nagusi ditu: Antolamendua, Herritartasuna eta Lurraldea. Horien genero-ikuspegia aurrerago ikusiko dugu.

Koordinazioari dagokionez, sail bakoitzak hileroko Informazio Batzorde bat egiten du, eta bertan, hala eskatzen duten azpisailen lanaren berri ematen da. Koordinazio maila handia dago Udaltzatzen barruan: eguneroko koordinazioa dago Udaltzatzen makro sailen araberrako antolaketara ereduari esker, eta horrek azpisailen artean komunikazio gehiago izatea ahalbidetzen du. 2020ko udaberrian udal barneko koordinazio bilera asko egin ziren pandemia egoerari ahalik eta hobekien erantzuteko.

Udal-koordinazioan maila handia izan arren, genero-ikuspegiari dagokionez, ez dago udal-sail bakar batek ere planifikatzeko estrategia formalik.

Zaintzen etika eta berdintasuna udalera sail guztietan zeharkakotzeko asmoz, Amaia Pérez Orozcok eta Mugarik Gabe GGKEak zaintza-politiken arloan emandako prestakuntza- eta gogoeta-jardunaldi batzuen ondoren, eta udal-sail guztietako teknikariek parte hartu ondoren, udalerrian 4 lan-ardatz identifikatu ziren udalera zaintzen politika antolatzeke; helburuak sartzeari buruzkoak Ingurumenaren sailera zaintzak, bizitzaren iraunkortasuna bermatzeko; herritarrekiko tratua ona barne hartzen duten ekintzak, inklusibitatea eta komunitatearen ahalduntzea bermatuz; berdintasun-politikei eta gizartean printzipio hori lortzeari buruzko ekintzak; eta, azkenik, zaintzak ugalketa-sisteman sartzeari barne hartzen duten esku-hartzeak, zeinak balioetsi egiten baitute.

Horregatik guztiagatik planteatu zuen udalak, jardunaldien ondoren, politika horiek modu koordinatuan martxan jartzeko lehen urratsak ematen hasteko beharra. Gaur egun, elkarrekin lotutako hainbat proiektu eta plan garatzen dira udalerrian, politika horien filosofia partekatzen dutenak, hala nola: "Amurrio lagunkoia" hiria adinekoekin, berdintasuna sustatzeko eta indarkeria matxista desagerrarazteke jarduerak, Agenda 2030, Alkateen Ituna, Energia Jasangarriaren Ekintza Plana, Haur Kontseilua, Adinekoen Kontseilua, Eskola Agenda, etab.

Testuinguru horretan, eta udaleko zaintza-politikei lan-esparru teoriko eta estrategiko bat ematea funtsezkotzat jotz, honako helburu hauek planteatu ziren: Amurrion zaintza-politiken koordinazioa eta bultzada garatzeko lantalde tekniko "motor" bat eta beste politiko bat sortzea; talde eragilearentzat berarentzat ibilbide-orri bat garatzea; politika horietan parte hartzen duten pertsonak barruan prestatzea eta gaitzea, Zaintzak errazten dituzten faktoreak txertatzen dituzten jarduerak eta programak garatzea, ekintzak abian jartzeko; eta aztertzea zer neurritan sartzen ziren printzipio horiek.

Gaur egun, Alkatetzak, Gizarte Zerbitzuen koordinatzaileak, Herritarren Partaidetzako teknikariak, Ingurumeneko teknikariak eta Berdintasun teknikariak osatzen dute taldea, eta laguntza tekniko espezializatuaren laguntzarekin, etorkizun hurbilean zainketen ikuspegia eta, horren barruan, udal politiketan genero-ikuspegia txertatzeko estrategiarik egokiena diseinatzen hasi nahi dute.

Talde eragile horren eraketa aurrerapena bada ere, **genero-ikuspegia** ez dago modu formalean udal sailen eguneroko lanean. Ildo horretatik, beharrezkoa da genero-ikuspegia udal-politikan txertatzeko lan egitea. Horretarako, ezinbestekoa da berdintasun-sail egonkorra izatea.

2020. urtean, berdintasunerako zerbitzuak astean 30 orduko lanaldia zuen lehen hiruhilekoan, eta astean 15 ordura igaro zen urteko gainerako hilabeteetan. 2021ean, beste teknikari bat egon zen lanaldi osoan sei hilabetez. Uztailetik aurrera, lanaldi osoko teknikari bat dago, bi urte eta erdiko kontratuarekin. Sail horretan bada pertsona bat, eguneroko eginkizunak betetzen dituen teknikaren lana koordinatzeaz arduratzen dena, eta sail horretan erreferentziako bi pertsona daude. Nahiz eta koordinatzaile bat egon, teknikari-aldaketa etengabeak zaildu egiten du saila finkatzea eta beste sail batzuetako langileentzat erreferentzia izatea genero-ikuspegiaren zeharkakotasunari dagokionez.

Urteko programei eta sailetatik bultzatutako **ekintza edo proiektuei** dagokienez, ez dago estrategia formalik genero-ikuspegia bultzatzeko. Era berean, udal sail bakar batek ere ez du berariazko helbururik garatzen, egiten dituzten programa eta proiektuetan emakumeak eta gizonak bereiziz. Azpimarratu behar da sail gehienetan, berdintasun sailean eta Gizarte Zerbitzuen saileko Oinez programan izan ezik, ez dela urteko programa operatiborik egiten.

5.2. Genero-ikuspegia sartzea datuetan

Sexu-aldagaia tresna informatikoetan txertatzeari dagokionez, esan behar da, oro har, ez dagoela datuak sartzeko tresna informatikorik, Firmadoc programatik haratago, espedienteak modu informatizatuan biltegiratzeko erabiltzen baita. Amurrioko herritarrek administrazio publikoarekin egindako eskaera-ereduekin edo izapideekin lotzen den dokumentazio guztian, sexu-aldagaia txertatuta dago, eta hizkuntza inklusiboan idatzita.

Udalan idazten diren memoria bakanetan, eta orokorrean, sexua ez da sartzen. Parte-hartzearen eta Gizarte Zerbitzuen sailak erabilitako datuak bakarrik bereizten dira sexuaren arabera.

2020. urtean, Eusko Jaurlaritzaren programa bat erabiltzen hasi ziren Gizarte Zerbitzuen sailean: gizarte.eus. Horren bidez, gizarte-zerbitzuek artatzen dituzten pertsonen datuak erregistratzen dira. 2020. urtean, aplikazio hori erabiltzen hasi ziren gizarte-larrialdietarako laguntzaren eskatzaileen datuak erregistratzeko, kasu bakoitzean erabiltzailearen fitxa bat irekiz eta guztira 50 pertsonaren datuak erregistratuz. Aurten, 2021ean, tresna ezartzen jarraitu da, sailak erabiltzaile guztiekin egiten dituen esku-hartzeei buruzko datuak sartu ahal izateko, eskaera mota edozein dela ere, eta gizarte-zerbitzuek etxe partikular bakoitzean egiten duten esku-hartzea erregistra daiteke. Datorren urtetik aurrera tresnatik datuak ateratzea aurreikusten da, eta zerbitzuak erabiltzen dituzten biztanleen beharren eta eskaeren inguruko diagnostiko edo azterlan espezifikoak egiteko erabiltzen hastea. Horregatik, sistema horren bidez sexuaren arabera bereiz daiteke Amurrioko udalerriko erabiltzaileei buruzko informazioa. Sistema horren aurretik, saileko langileek datuak sexuaren arabera banatzen zituzten erabiltzeko.

Gizarte-zerbitzuetan, hasieran, pertsona bakoitzarekin diagnostiko bat egiten da aplikazio baten bidez, eta, beraz, ez da erabiltzaileei buruzko diagnostiko baliogaberik egiten, sailaren dinamikan barneratutako lan-tresna baita. Urteko balantzeekin lotutako datuei dagokienez, GOFek urtero egiten du gizarte-zerbitzuei buruzko datuen memoria; besteak beste, Arabako landa-eremuko udalerrien kudeaketa, Amurrioko udalerrria barne. Zerbitzu horiek mantentzeko, GOFek hitzarmena du Amurrioko Udalarekin horretarako.

5.3. Lizitazioetan eta lehiaketetan genero-ikuspegia sartzea

Kontratuen agiriei eta Udalak emandako laguntzei dagokienez, berdintasunarekin zerikusia duten oinarrizko irizpide batzuk hartzen dira kontuan, baina ez modu sistematikoan. Hala ere, azken bi urteotan prestakuntza eta bi lan saio egin dira Udalaren kontratu eta lizitazioetan horrelako klausulak sartzeko. Oro har, horrelako dokumentuetan lehentasuna ematen zaien irizpideak hauek dira: eskaintza ekonomikoa, proiektuaren garapena eta proiektua gauzatu duten pertsonen prestakuntza. Azken urte honetan, emakumeak lanean eta berdintasunean sustatzeari buruzko zenbait klausula aldatu eta sartu dira.

2020an, Amurrioko Udalak bi berdintasun-klausula zituen kanpoko enpresei kontratuak eta lizitazioak esleitzeko. Alde batetik, enpresak beharturik daude eduki sexistako irudiak ez erreproduzitzera, eta, bestetik, komunikazio publikoetan hizkuntza ez-sexista erabil dezatela exijituz. Hala ere, ez da kontrol formalik egin klausula hauek betetzeari buruz.

2020an, Berdintasun Sailak bultzatuta, prestakuntzako 4 ordu egin dira udal-sail desberdinetan, klausula horiek sartzeko. Halaber, bi lan-saio egin dira, Ingurumen Sailak bultzatuta, gainerako udal-sailekin batera ingurumen-klausulak eta berdintasunari buruzkoak sartzeko. Prestakuntza horien ondoren, klausula hauek sartu dira:

- Laguntza psikologikoaren zerbitzuan egiten den kontratuan adjudikazio irizpide gisa sartu da berdintasunarekin zerikusia duen 150 orduko prestakuntza izatea.

- Ingurumeneko sailetik mendiei buruzko hurrengo ordenantza egiteko kontratua emateko lizitazio-agirietan, lan-taldean parte hartzeko eta proiektu⁸ hori garatzeko emakume teknikoak kontratatzen dituzten enpresen kontratazioa sartu da balorazio-irizpideetan.
- Gizarte Zerbitzuen sailak egin duen azken lizitazioa etxebizitza komunitarioa kudeatzeko zerbitzua kontratatzeko izan da. Exekuzio baldintza berezien artean, egunero lan egitea eskatzen da, genero ikuspegia barne. Bestalde, kontratu hau esleitzeko etengabeko prestakuntza eskatzen da, oro har, baldintza gisa; beraz, prestakuntza hori ez da aparteko zerbait bezala baloratzen.
- Euskara sailetik, eta iaiztik, euskarazko udalekuak kontratatzeko egin ziren agirietan klausula bat sartu da, zerbitzua eskaintzen duten enpresen berdintasuneko prestakuntza puntuatzeko. Berbalagun eta hizkuntza-aholkularitzako kontratuetan ere kontuan hartzen dira klausula horiek.
- Parte-hartze sailetik, eta aholkularitza edo zerbitzuak azpikontratatzeko, beharrezkoa da lan-metodologian genero-ikuspegia sartzea, eta, horretarako, proposamen teknikoak garatzean, berariaz eskatu behar da parte-hartze prozesuetan genero-ikuspegia nola sartu eta lana ikuspegi horretatik nola egin.

Kirolaren sailean ez dago kontrol-mekanismo formalik kontratuetan sartzen diren horrelako arazoak betearazteko. Ez dago kontrol-mekanismorik, adibidez, kirol-ikastaro edo -jarduerari buruz egiten den publizitatea kontrolatzeko.

Amurrioko Udalaren kirol jardueraren kasuan, kiroldegia kudeatzeko azpikontratatutako enpresak berak egiten ditu ikastaroetarako eta kirol jarduerarako gainerako kontratazioak. Enpresa horrek lan jazarpenaren aurkako protokoloa du, baina Udalak ez daki zein neurritan den egokia edo ezarritakoaren arabera betetzen den.

⁸ Klausula barne: Lan taldea eta genero berdintasuna: Emakumeak lan merkatuan parte-hartze handiagoa izan dezan, gizonen eta emakumeen arteko desberdintasunak ezabatuz. 2 puntu emango dira kontratatzen den eta lan taldean lan egiten duen emakume bakoitzeko.

5.4. Komunikazioan eta irudietan genero-ikuspegia sartzea

2020. urtean, eta administrazio publikoan hizkuntza inklusiboari buruzko on line prestakuntza egin ondoren, berdintasun-teknikariak aldatu egin zituen herritarrek udalarekin hitz egiteko eskura dituzten dokumentu guztiak, bai barnekoak, bai herritarrenak. Aldaketaren ondoren eta Alkatetzaren sailak barne-zirkular bat bidali zien udal plantillako pertsona guztiei, formazioetan jasotako jarraibideen laburpen batekin, gaztelaniaz eta euskaraz hizkuntza barneratzeko.

Amaitzeko, genero-ikuspegia txertatzeko hobetu beharko liratekeen alderdi okerrenen artean, honako hauek aipatu dira:

- Berdintasun-zerbitzuaren eta gainerako udal-sailen arteko koordinazio edota laguntza tekniko handiagoa.
- Berdintasun-politikak sustatu eta kudeatzeko egitura egonkorrak sortzea
- Udaleko politikariek eta teknikariek prestakuntza handiagoa izatea generoaren arloan.
- Tresnak, prozesuak eta abar hobetzea.

5.5. Udalaren sailetan generoaren ikuspegia sartzea

Lehen esan bezala, Udala hiru makro sailetan dago antolatuta, eta horiek, aldi berean, eguneroko lana antolatzeko azpisailak dituzte. Azpisail horietako bakoitzean genero-ikuspegia txertatzearen inguruan egindako lana aztertuko da.

Lehenik eta behin, makro sail bakoitzeko azpisailen banaketa ikusiko dugu.

Antolaketa Saila	Herritar-Saila	Lurralde-saila
<ul style="list-style-type: none"> • Ogasuna eta aurrekontuak • Kontabilitatea eta zerga-bilketa • Giza Baliabideak • Ekonomia Sustapena (Turismoa, Merkataritza eta Enplegua) • HAZ • Informatika 	<ul style="list-style-type: none"> • Gizarte Zerbitzuak • Berdintasuna • Kultura, Gazteria eta Adinekoak • Euskara • Osasuna eta Hezkuntza • Kirola • Parte-hartzea, Auzoak eta Gardentasuna • Antzokia eta Jaiak 	<ul style="list-style-type: none"> • Ingurumena eta Klima-aldaketa • Hirigintza • Obrak eta Zerbitzuak • Administrazio-batzarrak • Nekazaritza, Abeltzaintza eta Mendiak

5.5.1. Antolaketa Saila

Makro sail honen barruan **Udaleko idazkaritza** lanen arduraduna dago, udal agiriari fede publikoa eman eta udalerriko bestelako administrazio agiriak baliozkotzeko lanak egiten dituen. Sailean egiten den lanaren izaera dela eta, ez dago inolako estrategia formalik genero mainstreaminga sartzeko. Sail horren eta BAZaren koordinazioaz arduratzen den pertsonaren artean eguneroko koordinazioa dago, gai operatiboetan oinarritua.

- **Ogasuna eta Aurrekontuak, Kontabilitatea eta Zerga-bilketa eta Giza Baliabideen** sailetan, genero-ikuspegia txertatzeko estrategia formalik ez duten lanak egiten dira. Sail horien eta gainerako udal-sailen artean eguneroko koordinazioa dago, gairik garrantzitsuenak lantzeko, eta, oro har, koordinazio operatiboa da.
- **Ekonomia Sustapenaren** Sailak 2006. urtetik aurrera egiten ditu udalerriko jarduera ekonomikoa sustatzeko lanak, Amurrio Bidean sozietatearen bidez. Elkarre horrek aholkularitza eta laguntza eskaintzen die bai enpresei bai ekintzaileei; jarduera komertziala ere sustatzen du, eta Amurrioko tokiko garapena sustatzen duten sare eta proiektuetan parte hartzen du.

Erakunde horren helburua eskualdeko garapen ekonomikoa sustatzea da, baina horretarako ez du inolako estrategia formalik udalerriko lan esparruan emakumeen berdintasun eta sustapen berariazkoaren printzipioak ezartzeko.

Gainera, sail horretatik hainbat udal baliabide kudeatzen dira, udalerrian aberastasuna eta ongizatea sortzeko: Refor Amurrio Enpresaldea hazitegia eta enpresa zentroa, Aresketa Mendi Energia Berriztagarrien Parke Tematikoa, Likorearen Museoa, Turismo Bulegoa eta Turismo Ekimenen Zentroa eta Goikomendi-Kuskendi Parke Naturala.

5.5.2. Herritar-Saila

Genero-mainstreamingari buruzko gaietan prestakuntza handiena duten langileak dituzten azpisailak dira herritartasunaren saila osatzen dutenak; hala ere, oraindik ez dira eguneroko lanean berdintasun-irizpideak txertatzen. Sailetako langileek ahalegina egiten dute ikuspegi horretatik lan egiteko, baina oso modu oinarrizkoan. Egindako ekintzak ere ez dira modu sistematikoan eta generoaren ikuspegitik ebaluatzen; beraz, ez dira hobekuntza-neurri zehatzak abian jartzen.

- **Oinarrizko Gizarte Zerbitzuak** langile hauek ditu: lau gizarte-langile, horietako bat saileko koordinatzailea, bat Oinez⁹ programako laguntza-teknikaria eta beste bat gizarteratzeko teknikaria, bi administrari laguntzaile, eta horietako bat enplegu-plan batekin kontratatua. Gizarte-langile bakoitzak eremu bat du esleituta, eta erreferentzia-pertsona da pertsona edo familia batekin ikuspegi integrala lantzeko; ez dago gai zehatzen banaketarik, baina bai saileko bileretan egiten den lanaren bateratze-lana.

Amurrioko gizarte-zerbitzuak oinarrizko laguntzan aritzen dira, eta udalerriko biztanle guztiei zuzendutako zerbitzua da. Udala da Gizarte Zerbitzuen Legean adierazitako oinarrizko arreta-zerbitzu guztiak emateko eskumena, telelaguntza izan ezik, biztanleria-sektore guztiak kontuan hartuta. Emakumeen aurkako indarkeriaren kasuan, idatzizko zenbait jarraibide jarraitzen dira, hala nola gizarte-langile bera erasotzaileari eta erasotzaileari ez erantzutea.

⁹ Sartu Álava erakundearen esparruan eta AFAn eta Europako Gizarte Funtsaren finantzazioan garatutako programa.

Indarkeria matxista bizi duten emakumeei laguntza juridikoa nahiz psikologikoa eman ahal izateko, oinarriko gizarte-zerbitzuek, Arabako Foru Aldundiaren eta Amurrioko Udalaren arteko lankidetzeta-hitzarmenaren esparruan, Hegoak aholkularitza juridikoko eta laguntza psikologikoko zerbitzuen laguntza dute, besteak beste, indarkeria matxistako egoerak bizi dituzten emakumeei eta adingabeei zuzendutako baliabideak.

Oinez proiektuko teknikak gizarte-langileek jada egindako diagnostikoarekin erantzuten diete pertsoneri. Diagnostiko horrek landu beharreko helburuak zehazten ditu eta pertsona horiek baliabidera bideratzen ditu. Beraz, oinarriko gizarte zerbitzuak egiten du Oinezeko programa eta zerbitzuetara bideratutako pertsonen alde aurreko balorazioa, eta proiektu horretako teknikekin elkarlanean arituko da. Oinez proiektuan, Arabako Foru Aldundiaren diru-laguntzen bidez funtzionatzen duten enplegu- eta prestakuntza-programak daude. Gainera, gizarte xedeetarako eremuak duen udal etxebizitza erabiltzen da, bertan garatzen baitira gizartean murgiltzeko edo erabiltzaileak alfabetatzeko taldeak.

Bada pertsona horiekin lan egiten duen talde bat bi udal-mintegitan, lan-mundura hurbiltzeko. Badira, halaber, eten digitalari aurre eginez lan egiteko talde bat eta jostura-lantegi bat, emakumeentzat ez bada ere, talde horiek erabiltzen dituzten bakarrak.

Gainera, Gizarte Zerbitzuen sailak laguntza teknikoak mailegatzeko programa bat kudeatzen du, behar duten familiei mugitzeko arazoak dituzten pertsonentzako materiala emateko: ohea, garabi hidraulikoa edo eskailerak igo eta jaisteko aparatuak.

Eremu horretan, halaber, hainbat instalazio daude udalerriko pertsoneri zerbitzua emateko, besteak beste, Etxebizitza Komunitarioa, Eguneko Arretarako Landa Zentroa, adinekoei zuzendutakoa, Oinez programa garatzeko erabiltzen diren instalazioak eta Adinekoen Egoitzarekin edo gizarteratzearekin zerikusia duten beste jarduera batzuk (AFAREN eskumenekoa). Genero-indarkeriaren/BZren biktima diren emakumeentzako harrera-pisu bat ere badago, duela bi urtetik okupatua, eta Amurrioko Udalak kudeatzen du.

Egiten den gizarte-esku-hartzean ez da sartzen gizarte-langileek genero-ikuspegia txertatzeko estrategia formalik, Oinez proiektua barneratzeko teknikaririk izan ezik, teknikari horiek arazo horiek gainditzen dituzten helburu formalak badituzte. Horregatik, ikuspegi hori integratzeko modu formalean lan ildo estrategikoak garatu beharko lirateke.

Udalaz gaindiko koordinazioari dagokionez, 2020an, eta pandemiaren ondorioz, GOFEkiko¹⁰ koordinazioa ezin izan zen ohiko moduan garatu (aurrez aurreko bilerak Arabako landa-eremuko gizarte-zerbitzu guztiakin). Hala ere, koordinazioa telefonoz edo posta elektronikoz egin zen. Koordinazio bilera horiek 2021. urtean hasia espero da.

Hegoak¹¹ Foru Zerbitzuarekin koordinatzeari dagokionez, iaz eta aurten Amurrion ematen dituen zerbitzuen memoria aurkeztu da. Udalaren eta Arabako Foru Aldundiaren arteko lankidetzak-hitzarmenean ezarritako aurrez aurreko koordinazio-bilerak bertan behera utzi behar izan ziren pandemiak iraun bitartean, eta bilera horiek berriro hasi ziren 2021ean. Horregatik, posta elektronikoz edo telefono bidezko koordinazioa egon zen. Bestalde, eta egoera dela eta, 2020an ez zen bilerarik egin Amurrion GI/EI kasuak artatu eta koordinatzeko erakunde arteko protokoloa koordinatzeko. Aurten, ekainean, bilera bat egin da kuadrilla mailan, eskualde mailan egitea aberasgarriagoa baita. Horrez gain, Amurrioko koordinazio-mahaian parte hartzen duten eragileei deitzeko aukera ere proposatu da.

Amurrioko udalerrian, gainera, Gizarteratze Mahai bat dago, gizarte-zerbitzuen sailari lotutako bilerako foroa. Mahai honetan udalerrian diharduten hainbat erakunde eta eragilek parte hartzen dute, eta zerbitzu edo elkarte bakoitzak gizartetik baztertzeko arriskuan dauden biztanleei eskaintzen dizkien ekintza eta zerbitzuak partekatze balioko du. Mahai honek, besteak beste, parte-hartzaileen artean informazio garrantzitsua partekatze balioko du, bai administrazioko hainbat baliabidetako pertsonala, bai hirugarren sektorean lan egiten duten langileak.

¹⁰ Arabako Gizarte Ongizaterako Foru Erakundea

¹¹ Genero, etxe eta sexu indarkeriaren biktima diren emakumeentzako aholkularitza psikologiko eta juridikoaren zerbitzua

□ **Kultura, Liburutegia, Adineko Pertsonak eta Gazteria** sailetik ez da inolako estrategiarik garatzen genero-ikuspegia formalki sartzeko. Gainera, ez dago irizpide edo helburu zehatz formalk berdintasunaren sustapena sailetik garatutako ekintzetan sartzeko. Sail honetan Arte Eskola, Herri Musika Eskola, Dantza Eskola eta Nagusien Etxea lantzen eta koordinatzen dira.

Matrikulazio-datuek erakusten dutenez, Arte Eskolak parte-hartze oso feminizatua du. Sail honen bidez, prestakuntza-proposamen berriak egin nahi dira, gizonak eremu horietara hurbilduko dituztenak eta emakumeak beste aisialdi hezitzaile batean sartzeko lagunduko dutenak, hala nola lantze-tailerrak edo Herri Musika Eskola, baina oraindik ez da ezer egin.

Dantza Eskola ere oso eremu feminizatua da. Joera horretaz jabetzen da, urteko matrikulazioen datuei esker. Alde horretatik, Dantza Eskolan eta Arte Eskolan sexu berezia aldagaitza duten datuak biltzen dira, baina zentro horien erabilaren analisi kuantitatiboa egiteko baino ez dira erabiltzen.

Azkenik, Adinekoen Kontseilua emakume eta gizon helduek parte hartzeko gunea da. 2018an, Amurrioko 75 urtetik gorako pertsonen egoerari buruzko diagnostikoa egin zen, haien beharrak detektatzeko eta udalerriko bizi-kalitatea hobetzeko beharrezko neurriak bultzatzeko. Diagnostiko horretan, emakumeen eta gizonen osasun fisiko nahiz mentalari buruzko datu kualitatiboak eta kuantitatiboak aztertu ziren, zeharka eta generoaren ikuspegitik, eta sexuaren arabera bereizi ziren datu guztiak. Era berean, zainketa-dinamiken diagnostikoa egin zen genero-ikuspegitik.

□ **Parte-hartzea, Auzoak eta Gardentasuna** sailak egiten dituen ekintzetan eta genero-ikuspegia garatzen duten estrategietan sartzeko den teknikari bat du. Sailak udalerriko pertsonarik ahulenak eta, besteak beste, emakumeak sartzearrekin lotutako programak sustatu eta garatzen ditu. Amurrioko auzoetako batzarretan lan egiten da, eta Adinekoen Kontseiluaren koordinazioan eta laguntzan ere parte hartzen da. Kontseilu horretan, kultura-teknikariarekin batera, berdintasuna lantzeko estrategiarik eraginkorrenei buruz hausnartzen da, besteak beste.

Bestalde, sailak parte hartzeko proiektuak garatzen ditu ikastetxeetan eta beste kolektibo batzuekin, eta horietan generoaren ikuspegia sartzen da. Azkenik, sail horretan, Udalaren partaidetzako aurrekontuak lantzen dira herritarrekin; herritarren proposamenak sexu bereziaren datuekin biltzen dira, eta udalerriko gizon eta emakumeen beharrak ebaluatu ahal izango dira. Sail honetan, proiektu guztietan berdintasunarekin zerikusia duten beste harreman eta antolaketa sozialeko eredu baterako praktikak sustatzen dituzten helburuak garatzen dira.

□ **Jaiak, Antzokiak eta Kultur Agendak** teknikari arduratsu bat dute, udalerriko kultura-jarduerak kudeatzeaz eta Antzokia kudeatzeko eta garbitzeko azpikontrataturako langileak koordinatzeaz arduratzen dena, baita jaietako lan-mahaia ere, azken urtean normaltasunez egin ez dena.

Sail honetatik hileru programatzen da Antzokiko karteldegia, berdintasunarekin eta gizarte anitz baterako balioekin zerikusia duten gaiak kontuan hartuta, nahiz eta maila formalean ez dagoen bide-orririk. Sailak jarduera bakoitzeko asistentziari buruzko datuak biltzen ditu, baina sexuaren arabera bereizi gabe; beraz, udalerriko emakumeen eta gizonen kultura-kezkei buruzko ideia txiki bat izan arren, ez da datu horri arreta berezia jartzen.

Udal jaietako kontzertuen programazioa antolatzeko orduan ez dago berdintasun irizpiderik musika hauteskundeak egiteko. Hala ere, ekitaldi horien programazioan beti daude emakumeak diren taldeak. Alde horretatik, Jai Batzordea gai hori lantzen hasi zen, 2020ko martxoan dena gelditu zenean.

□ **Hezkuntzari eta Osasunari** dagokienez, udalerriko ikastetxeekin, Haurreskolekin, laguntza psikologikoko zerbitzuarekin eta udalerrian ezartzen eta garatzen den Bitartekaritza eta Bizikidetzaren Zerbitzuarekin koordinatzen da. Egunero udalez gaindiko koordinazioa dago Amurrioko hezkuntzalotutako eragileekin. Herritartasunaren saileko azpisail gehienek bezala, ez dago berdintasunarekin lotutako lan-estrategiaren garapen formalik, nahiz eta kontratazioak egiteko irizpide bat berdintasuneko prestakuntza eta enpresen lanbide-esperientzia izan.

Sail horretan ez dira datuak sexuaren arabera bereizten, baina azpikontrataturako enpresek ikastetxeetan laguntza ematen dutenean parte hartzeko datuak bereizteko eskatzen zaie. Era berean, parte-hartzaileen zerrenda edo matrikula behar duten ekintzetan sexu aldagaia jasotzen da.

□ **Kiroletik**, teknikariak arduratzen dira esparru horretako kirol entitate eta elkarteekiko komunikazioa kudeatzeaz, udalez gaindiko eguneroko koordinazioa eginez. Era berean, enpresak Udalaren kirol instalazioetarako kontratatzeaz arduratzen da. Horregatik, lan tekniko Udalaren kirol saileko koordinazio eta komunikazioan oinarritzen da eta ez da urteko programarik edo plan operatiborik egiten.

Ez dago estrategia formalik kirol entitateei aholkua edo laguntza emateko, genero ikuspegia sartzea sustatzen duen ikuspegitik. Azken hiru urteetan, emakumeekin eta kirolarekin zerikusia duten ekintza pare bat antolatu dira udalerrian, baina ez dago programa berezirik edo ekintza jarraiturik emakumeen eta gizonen arteko ahalduntzea eta berdintasuna helburu duten denboran.

□ **Euskara** Sailak sail horretako koordinazioaz arduratzen den pertsona du gaur egun; euskara-teknikaria da, eta sei hilabeterako pertsona bat, enplegu-programa baten bidez. Sailaren helburu nagusia euskararen normalizazio linguistikoa da, eta bere jarduketetan, maila formalean ez dira kontuan hartzen berdintasunarekin eta genero ikuspegiarekin zerikusia duten irizpideak. Hala eta guztiz ere, saila indartzen lan egiten duen teknikariak berdintasunari eta ikuspegi feministari buruzko prestakuntza du, eta generoaren ikuspegia modu informalean hartzen du kontuan sailak egiten dituen planifikazioan, koordinazioan edo kontratazioetan. Era berean, saileko koordinatzailea sentsibilizatuta dago berdintasunarekin eta feminismoarekin zerikusia duten gaietan.

Beste azpisail batzuetan bezala, matrikulatuta dauden jarduera guztiak sexuaren arabera bereizten dira, baina udalerriko emakumeen eta gizonen beharrei edo harremanei buruzko diagnostiko espezifikoa egiteko datuak interpretatzeko helburu zehatzik gabe. Alde horretatik, AFArekin partekatzen diren datuak bereizi egiten dira, AFAk ezartzen duen baldintza baita.

Euskararen sailean, berdintasunarekin eta hezkidetzarekin lotutako jarduerak egiten dira noizean behin, eta kontuan hartzen da kultura-saileko emakumeen ekoizpena, euskal kulturarekin eta euskaldunarekin lotutako hitzaldiak edo jarduerak antolatzeko.

5.5.3. Lurralde-saila

Amurrioko Udalak Tokiko Ekintza Plana du, herritarren bizi-kalitatea hobetzeko ingurumen-, gizarte- eta ekonomia-ekintzak biltzen dituena. Horretarako, ekintza-planen bidez, berdintasuna eta oreka ekonomikoa kontuan hartuko dituen gizarte iraunkorrerantz aurrera egin nahi da. Gainera, makro sail honetako udal sailak 2030¹² Agendaren helburuak garatzeko lanean ari dira, horien artean berdintasun soziala. Makro sail honen helburuetan pertsonen arteko berdintasun globalari buruzko aipamenez gain, ez dira modu formalean garatzen berdintasuna sustatzeko edo balio-aldaketa sustatzeko eremu objektiboetan lantzen diren programa edo proiektu espezifikoetan.

- Azken urteotan eta **Hirigintzan** aurrera egiten ari da HAPOn hurrengo garapenarekin. Lan-prozesu horretan, Amurrioko hirigintzari eta generoari buruzko berariazko txostena egin zen 2017an. Txosten horretan, genero-ikuspegia hirigintza-planetan zenbateraino txertatu den eta horiek emakumeen bizitzan duten eragina ebaluatu behar zen. Gainera, dokumentuaren helburuen artean zegoen bai teknikariek bai herritarrek eta, bereziki, emakumeekin balorazioa eta kontrastea egitea, horien ikuspegia hurrengo HAPOn sartu ahal izateko. Urte horretan bertan, berdintasun-saileko ingurumen-politikak nola hobetu ikertzen jarraitzeko beharra ikusita, HAPOn generoaren eragina ebaluatu zen.

¹² Agenda 2030 NBEk onartutako garapen jasangarrirako estrategia da, eta 17 Garapen Jasangarrirako Helburu planteatzen ditu, ekonomia-, gizarte- eta ingurumen-eremuak barne hartzen dituztenak.

□ Bestalde, **Ingurumen eta Klima Aldaketa** Sailean, zenbait jardunaldi egin ziren 2020. urtean, Latinoamerikako herri indigenen, Kolonbiako herri beltzen, Latinoamerikako nekazarien eta Euskadiko baserritarren bizi-aukerei buruz hausnartzeko eta balioa emateko. Jardunaldi horietan Amerikako hegoaldeko emakume nekazariak gonbidatu ziren mahai-inguru batera, esperientziak trukatzeko eta Aiarako haranera gonbidatutako emakumeen bizipenak ikuspegi feministatik hurbiltzeko. Gainera, jardunaldi horietan, lurraldearekin, baliabide naturalen babesarekin, elikadura-burujabetzarekin eta generoarekin zerikusia duten hainbat gairen inguruko funtsezko eragileek hartu zuten parte.

□ Ingurumenak eta Klima Aldaketak lan-saio batzuk egin dituzte 2020an eta 2021ean, ingurumen- eta gizarte-klausulak kontratuetan eta lizitazioetan txertatzeko, eta saio horietan parte hartzera gonbidatu dituzte beste udal-sail batzuk. Lan-saio horietan, emakumeen eta gizonen arteko berdintasunari buruzko berariazko klausulak sartu dira.

Genero-ikuspegia txertatzearen inguruan sail eta azpisail bakoitza aztertu ondoren, laburpen grafiko bat ikusiko dugu, Udalak Gobernu Onari dagokionez duen egoera laburbiltzen duena. Azterketa hori egiteko, hainbat sailetako langileekin egindako elkarrizketen emaitzen bidez aztertutako itemak hartu dira kontuan.

1. Taula: Sailetan eta azpieremuan genero-ikuspegia sartzea

	INTEGRATUA GENERO- IKUSPEGIA	GENERO-IKUSPEGIA PARTZIALKI INTEGRATUTA	GENEROAREN IKUSPEGIA INTEGRATU GABEA
ANTOLAKETA SAILA	Ogasuna eta aurrekontuak		✓
	Kontabilitatea eta zerga-bilketa		✓
	Giza baliabideak		✓
	Sustapen ekonomikoa		✓
HERRITAR- SAILA	Gizarte Zerbitzuak	✓ Ez da modu formalean egiten, baina langileak trebatuta daude eta genero-ikuspegia zeharkakotzen saiatzen dira.	
	Kultura, Gazteria eta Adinekoak	✓ Ez da modu formalean egiten, baina genero-ikuspegiaren zeharkako begirada integratzen saiatzen da.	
	Euskara	✓ Teknikariak berdintasuneko prestakuntza du eta modu informalean kontuan hartzen du genero-ikuspegia. Arloko koordinatzailea sentibilizatuta dago berdintasunari eta genero-ikuspegiari buruzko gaietan.	
	Osasuna eta hezkuntza	✓ Modu informalean, genero-ikuspegia hartzen da kontuan	

2. Taula:

Sailetan eta azpieremuan genero-ikuspegia sartzea

	INTEGRATUA	GENERO- IKUSPEGIA	GENERO- IKUSPEGIA PARTZIALKI INTEGRATUTA	GENEROAREN IKUSPEGIA INTEGRATU GABEA
HERRITAR-SAILA	Kirola	✓	Ez da modu formalean kontuan hartzen. Zenbait ekintzatan genero-ikuspegiaren zeharkako ikuspegia txertatu nahi da	
	✓ Parte-hartzea, Auzoak eta Gardentasuna			
	Antzokia eta Jaiak	✓	Ez da modu formalean kontuan hartzen. Zenbait ekintzatan genero-ikuspegiaren zeharkako ikuspegia txertatu nahi da	
LURRALDE-SAILA	Ingurumena eta Klima-aldaketa	✓	Ez da modu formalean kontuan hartzen, baina genero-ikuspegiaren zeharkako begirada eremuan sartzen saiatzen da.	
	Hirigintza	✓	Ez da modu formalean kontuan hartzen, baina genero-ikuspegiaren zeharkako begirada ekintza batzuetan integratu nahi da.	

2. Taula:

Sailetan eta azpieremuan genero-ikuspegia sartzea

INTEGRATUA

GENERO-IKUSPEGIA PARTZIALKI INTEGRATUTA

GENEROAREN

GENERO-

IKUSPEGIA

IKUSPEGIA

INTEGRATU

GABEA

Nekazaritza, Abeltzaintza eta Mendiak

Ez da modu formalean kontuan hartzen, baina genero-ikuspegiaren zeharkako begirada ekintza batzuetan integratu nahi da.

5.6. Politikariak eta teknikariak sentsibilizatzea eta prestatzea

Politikariak berdintasun sailean prestatzea oinarritzokoa da, eta azken hiru urteetan ez da ikastaro edo prestakuntzarik egin. Ez dago homogeneousutasunik Amurrioko administrazio publikoan lan egiten duten langileen ezagutza-mailan; izan ere, sail horretan gaitasun handiagoa duten pertsonak daude, eta gai urri edo hutsari buruzko ezagutza-maila duten beste batzuk.

Ilido horretatik, azken hiru urteetan, berdintasunari buruzko ikastaroak eta hitzaldiak sustatu eta garatu dira, bai Berdintasun sailean, bai Parte-hartzearen eta Ingurumenaren sailean, eta saileko teknikarien interesa dela eta. Ikastaro eta hitzaldi horietan politikariak eta teknikariak modu desberdinean izan dira.

Gizarte zerbitzuen kasuan, gizarte langile gehienek Jabetuzeko ikastaroetan parte hartu dute, Emakunderen menpeko prestakuntza programa birtualean, eskaini eta joan ahal izan direnean. Arabako Gizarte Zerbitzuen probintzia-elkargoen bidez, berdintasunarekin lotutako prestakuntzetan online parte hartu ahal izan da. Pandemiaren ondorioz, aipatu da erakunde horrek on line prestakuntza handiagoa duela, eta horrek, kasu batzuetan, horietan parte hartzeko aukera eman die langileei.

Gainerako azpisailetan, gizarte-zerbitzuen sailean barne, azken urteetan egin ahal izan diren ikastaroak honako hauek izan dira: hizkuntza ez-sexista eguneroko lanean sartzea; prestakuntza eta bi lan-jardunaldi, kontratuetan eta lizitazioetan berdintasuneko gizarte-klausulak sartzeari buruz; administrazio publikoan praktika feministak ikuspegi feministarekin sartzeko saiok; ekonomia feministari buruzko hitzaldiak; eta emakumeen eskubideei buruzko eztabaida-mahaia.

6. UDAL POLITIKAREN ARDATZAK BERDINTASUNAREN ARLOAN

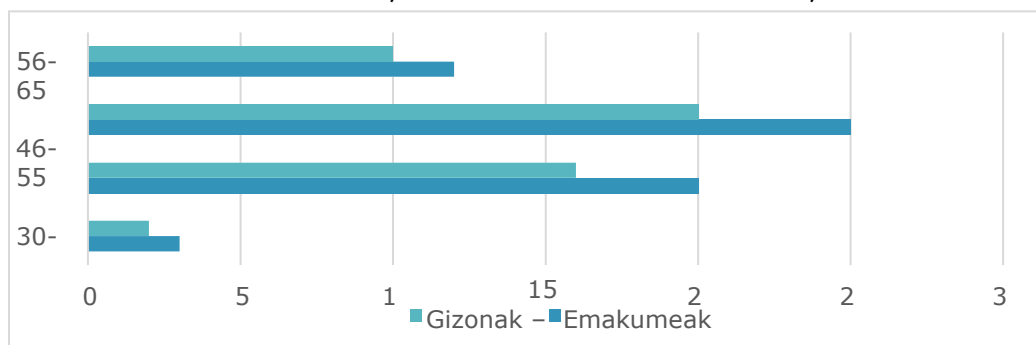
4/2005 Legearen arabera: "Euskal botere publikoek neurri egokiak hartu behar dituzte berma dadin emakumeek eta gizonak era berean baliatzen dituztela eskubide politikoak, zibilak, ekonomikoak, sozialak, kulturalak, eta arauetan aitor lekizkiekeen gainerako oinarritzko eskubideak, barne dela tartean boterea eta baliabide eta etekin ekonomikoak eta sozialak eskuratu eta kontrolatzea".

Agindu horrek oinarri gisa balio du udal mailan berdintasun-politika publikoak garatzeko, hiru ardatz hauetan antolatu baitira: emakumeen ahalduntzea bultzatzea; ekonomiak eta gizarte-antolaketa aldatzea eskubideak bermatzeko; indarkeriarik gabeko bizitzak bermatzea. Horietako bakoitzak hainbat alderdi ditu, hurrengo orrialdeetan aztertuko direnak.

6.1. I. ardatza. Emakumeen ahalduntzea

Egia da emakumeen ahalduntzeak emakumeen bizitzako alderdi asko hartzen dituela, baina haien autonomia eta ahalduntzea garatzeko funtsezko alderdi bat haien lan-garapena da. Alde horretatik, lehenik eta behin, udaletxean lan egiten duten emakumeen ahalduntzea nola bultzatzen ari den aurkeztuko dugu. Udal plantillaren eraketari dagokionez, esan behar da Amurrioko administrazio publikoko emakumeek betetzen dituztela lanpostu gehien Udalean.

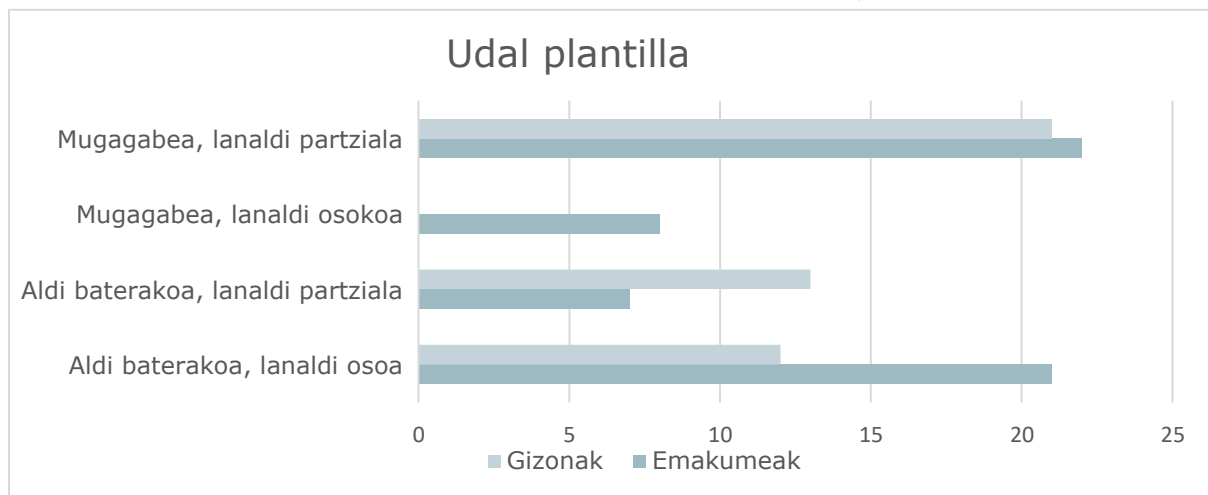
16. Grafikoa. Kontratuak Udalean, adinaren eta sexuaren arabera, 2020an

Iturria: Geuk egina Amurrioko Udalak emandako datuetan oinarrituta

16. grafikoan ikus daitekeenez, Amurrioko Udalean emakume gehiago daude udal-plantillan lanean ari diren gizonak baino. Gainera, adin-tarte guztietan gizonekoak baino emakume gehiago dago plantillan, eta 30 eta 55 urte bitarteko adin-tarteak nabarmentzen dira.

17. Grafikoa. Kontratuak sexuaren arabera Amurrioko Udalean, 2020an

Iturria: Geuk egina Amurrioko Udalak emandako datuetan oinarrituta

Emakumeek bakarrik betetzen dituzte mugagabeko eta lanaldi osoko lanpostuak. Hala ere, emakumeak dira lanaldi partzialeko kontratu gehien dituztenak kontratu mugagabeak direnean. Bestalde, emakumeek betetzen dute lanaldi osoko lanpostu gehien aldi baterako kontratuen modalitatean. Gainera, garrantzi handieneko lanpostuetan emakumeen % 51 dago, eta horrek adierazten du ekitatea dagoela udal plantillako aginte eta lidergo postuetan.

6.1.1. Hezkuntza esparrua

Gaur egun, Amurrioko ikastetxeak oso egoera korapilatsuan bizi dira, eta, pandemiaren ondorioz, haur eta gazte guztientzako hezkuntza-kalitatea eta -osotasuna erronka bihurtu dira. 2020an berdintasun-sailean egindako ebaluazioan ageri denez, ikastetxeek geldiarazita ikusi zuten beren jarduera urte horretako martxoan, eta ezin izan zuten lanera itzuli urte bereko irailera arte. Hilabete horietan, berdintasun-sailarekiko koordinazioa gelditu egin zen, ikastaroak, hitzaldiak edo lantegiak ezarri ahal izateko.

Egoera horren aurretik, sailak koordinazio arina zuen ikastetxeekin eta udalerriko ikastetxeetan eskaintzen den laguntza psikologikoko zerbitzuarekin. Urtero eta azken hiru urteetan, ikastetxe guztiek berdintasunarekin lotutako tailerrak sartu dituzte beren eskola-agendetan. Berdintasun teknikariak edo ikastetxeek eskatu dituzte tailer horiek. Horietan, sexualitateari buruzko saioak eman dira, ikasleekin, irakasleekin eta GElekin. Halaber, Beldur Barik programa bultzatu eta sustatu du urtero sailak, eta emakumeei zuzendutako indarkeriaren inguruko sentsibilizazioa eta prebentzioa lantzen lagundu die ikastetxeei, Udalak kontratatu eta finantzatutako hitzaldi edo tailerren bidez. Era berean, ikastetxe batzuetan, hala nola Aresketa Ikastolan, ikastetxeak berak beste ekintza batzuk egin ditu egun garrantzitsuekin lotuta, hala nola maiatzaren 28an eta 17an.

2020ko otsailean, Amurrion Araba Euskaraz egingo zela eta, Aresketa ikastolak bilera baterako deia egin zien eskualdeko berdintasun-teknikariei, ekitaldian zehar informazio-puntu batzuk eta erasoen aurkako brigada batzuk koordinatzeko. Amurrioko Berdintasun Sailak tailer batzuen kontratazioa koordinatu zuen, gazteak prestatzeko eta brigada moreak prestatzeko, baina taldeak ezin izan ziren egin martxoan bizi izandako egoera zela eta.

Azken urteotan, aurreko urteko geldialdia dela eta, berriro ekin zaie Beldur Barik programa lantzeko saioei Aresketa Ikastola eta Amaurre Ikastetxea DBHko 4. mailan eta Zabaleko Ikastetxea LH5eko 5. ikastetxean. Guztira 16 orduko tailerrak egin dira hainbat gelarekin. Saio horien ondorioz, LHko 5. mailako ikasleek eskualdeko Beldur Barik Aiaraldea lehiaketan parte hartu zuten. Lehiaketa hori eskualdeko gainerako udalekin koordinatuta antolatu zen azaroan.

Era berean, sexualitateari buruzko saioei ekin zitzairen ikastetxe guztietan, bai lehen hezkuntzan bai bigarren hezkuntzan, eta saioak ikastetxeetako orientazio- eta zuzendaritza-taldearekin koordinatu ziren. Gainera, irakasleekin eta gurasoekin saioak egin dira, eta horietan ikasleen gurasoek parte hartu dute, haiekin ere sexu-hezkuntzako prestakuntzari buruzko gaiak landu ahal izateko. Lehen Hezkuntzan planteatutako tailerren kasuan, ikasleekin ez ezik, gurasoekin ere egiten dira saioak. Ildo horretatik, nabarmentzekoa da, 2021ean, 53 ama eta 3 aita izan zirela saioetara, eta, beste behin ere, agerian geratu zen lana eta familia uztartzeko lanak batez ere emakumeei dagozkiela.

Oro har, ikastetxe gehienek interes eta parte-hartze maila handia dute udalerrian, eta, gaur egungo egoera gorabehera, ahal den neurrian, iraganean egiten ziren ekintza guztiak gauzatzen ari dira.

6.1.2. Kultura-bizitzan parte hartzea

Udalak kultura-saileko 29 elkarterekin egiten du lan urtero: musika- edo dantza-taldeak, Aiara Dantza Taldea, Aztarna elkarteak, Scout taldea, herritarren elkarteak, antzerki-taldea, erretiratuen taldeak edo Gurutze Gorria, besteak beste. Guztira 83.819,05 euro izanen dira urtean, diru-laguntzak eman eta haiekin hitzarmenak egiteko. Diru gehien jasotzen duten elkarteak musika edo dantza, udalerriko oroimen historikoa berreskuratzea, haurrentzako kultur jarduerak edo antzerkia dira.

Elkarrizketak egin ondoren, eta matrikulazioetan adierazitako datuei esker, Arte Eskolak eta Dantza Eskolak emakumeen partaidetza handia duten espazioak direla egiazta daiteke. Ildo horretatik, Arte-Eskolak aisiarako gune sozializatzaile gisa balio du Amurrioko adineko emakumeentzat. Izan ere, emakume horiek etxeko lanekin eta ugaltze-lanekin lotutako bizitza ikusi dute. Dantza Eskolan neska gazteak dira protagonista, hamabi urte bete arte, jarduera uzten hasten direnean. Datu hori urteko inskripzioetan islatzen da. Gune horiek funtsezkoak dira Amurrioko neskato, neska gazte eta emakume nagusien jabekuntzarako.

Ildo horretatik, ez dago estrategia antolatu eta formalik Udalaren barruan. Urtero, mutilak mota horretako jardueretan integratu nahi dira, bai eta emakumeen beharrak aisialdiko gune horien barruan sartu ere, baina ez da jarduera-ildo formalik egiten. Beste arte-diziplina batzuei dagokienez, hala nola antolatzen diren argazki-lehiaketei dagokienez, beheragoko emakumeen presentzia ikusten da. Kulturaren esparruan eta dagokion sailetik ez zaie inolako laguntzarik ematen emakumeek kulturaren parte har dezaten bultzatzeko elkarteei.

Aldiz, berdintasunaren sailak beka bat ematen du urtero Amurrioko emakumeen memoria historikoa ikertu eta berreskuratzeke.

Urtero musika-jaialdi bat antolatzen da, Amurrio-Rock izenekoa, eta bertan, osagai femeninoak dituzten taldeak gutxi dira. Noizbait, emakume-taldeentzako sari berezi bat sartzea pentsatu da, baina ez da garatu proposamena, ez baitzeuden emakumezkoak soilik ziren taldeak. Horri dagokionez, etorkizunean ekintza edo kanpaina motaren bat egiteko aukera egongo litzateke, eskualdeko emakume-bandak jaialdian parte hartzera animatzeko; izan ere, topaketan parte ez hartzeak ez du esan nahi ez daudenik, baizik eta ez daudela maskulinoa den zirkuitu artistiko eta musikal horren barruan.

Euskara Sailak bost elkarterekin lan egiten du urtero, bai udal mailan, bai eskualde mailan, Aiaraldean euskararen erabilera sustatu eta bultzatzeko. Bost elkarte horietatik hiruk beren eguneroko jardueran berdintasunarekin zerikusia duten irizpideak garatzen dituzte. Sailak 21.500 euroko laguntzak eman ditu 2021 ean.

Aisialdi aktiboko gune asko daude herritarrentzat; horien artean dago Nagusien Etxea, Amurrioko adineko pertsonen zahartze aktiborako gunea. Gune horretan egunero egiten ziren jarduerak, 2020ko udaberrira arte. Orduz geroztik, jarduera eten egin da. Adinekoen Kontseilua biltzen da gune honetan. Eremu horretatik, udalak biztanleriarekin lan egiten du, bai emakumeen jabeakuntza, bai ekitatea, eta genero-rolekin, gizonen lidergo nagusiarekin edo emakumeek erabakiak hartzearekin zerikusia duten gaietan parte ez hartzearekin zerikusia duten gaietan esku hartzen du. Alde horretatik, eta desoreka horiek konpentsatzeko asmoz, lan egiten da emakumeak ere lider izan daitezzen kontseiluko lan-taldeetan.

Era berean, udalerrian auzo bakoitzak bere batzarra du. Bertan, herritarrek parte hartzeko teknikaren bidez, auzoetako bizitza antolatzen laguntzen da, herritarrei eragiten dieten gaietan inplikatur. Lan eremu honetan, halaber, emakumeen partaidetzan dauden desberdintasunak konpontzeko eta erabaki teknikoekin zerikusia duten gaietan emakumeak ahalduntzeko lan egiten da, hala nola hirigintzako kontuetan.

Amaitzeko, aurten Antzokian emakume eta gizon gazteek osatutako euskal taldeen musika-kontzertuak antolatzen hasi dira. Era horretako jarduerak dinamizatzen dituen sailak aipatu du kontzertu horiek harrera ona izan dutela udalerriko emakume gazteen artean, eta orain arte kultura-aisialdi mota horretan interesa zuten publikotzat hartzen ez zen pertsona-talde bat aurkitu dute.

6.1.3. Berdintasun-sailean egindako jardueretan parte hartzea

Mankomunitate mailan, udalerriak Arabako Emakumeentzako Ahalduentze Eskola du, Laia Eskola, hain zuzen, Araban Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako IV. Foru Planaren proiektu giltzarria (2016/2020). Ahalduentze eskola ibiltari horrek berdintasuna, gizarte-garapena, kulturen arteko elkarrizketa, koadrilen egituraketa eta lurralde-oreka lortzen lagundu nahi du. Kuadrillek eta tokiko eta gizarteko erakundeek, mugimendu feministak eta emakumeen kolektibo eta elkarteek hartutako konpromisoari eta inplikazioari esker da posible ekimena.

Udalak antolatzen dituen jardueretan, emakumeek modu erregularrean parte hartzen dute, eta deialdiaren arrakasta handiagoa edo txikiagoa izaten dute urte sasoiaren eta gaiekin lotutako jarduera guztiek. Berdintasun sailak hainbat ekintza, tailer, ikastaro eta hitzaldi antolatzen ditu urteko plan operatibo bakoitzean, emakumeen ahalduentze kolektiboan zein banakakoan eragiteko. Horretarako, jardueren egutegi bat egiten da, eta horren berri ematen da Hauxe Da herriko aldizkarian, Udalaren eta Laia Eskolaren sare sozialetan eta udalerrian bertan kartelen bidez. Ohiko lan-ildoek oso esparru zabala dute, eta gai hauek lantzen dituzte: gorputza, osasuna, ahalduentze kolektiboa, kultura-aniztasuna, feminismoak, artea eta abar. Azken urtean, emakumeen parte-hartzea aldatu egin da jardueraren arabera, eta adineko emakume askok aisialdian kutsatzeko duten beldurrak baldintzatu du.

Hasiera batean, Amurrioko Udalak, 2021-2025 Amurrioko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako V. Planaren esparruan, Amurrioko Emakumeen Etxea eratzeko prozesua jarri nahi zuen martxan. Amurrioko emakumeek aspalditik eskatu eta nahi izan duten gune feminista da Etxea. Gaur egun, Amurrioko mugimendu feminista parte hartzeko prozesua egiten ari da Udalarekin batera, eta bertan mugimendu feministaren beharrak ezarriko dira, besteak beste, Emakumeen Etxea sortzeko. Beraz, prozesu hori amaitu arte, emakumeen etxearen sorrera geldirik dago.

6.1.4. Baztertzeko arriskuan dauden emakumeak udalerrian

Gizarte bazterketa jasateko arrisku handiena duten kolektiboen artean, oinarritzko gizarte zerbitzuen bidez identifikatzen direnak, honako hauek azpimarra daitezke:

- Amurrioko adineko emakumeak eta, bereziki, landa-eremuko adineko emakumeak, nahi ez den bakardadeak eragiten baitie, eta, kasu askotan, laguntza-sare gutxi izaten baitituzte.
- Emakume migratuak, gazteak eta adin ertainekoak, baliabiderik gabeak eta egoera administratibo irregularrean daudenak: Askotan, alfabetatu gabeko emakumeak dira, etxebizitza bat eskuratzeko aukerarik ez dutenak edo DBE izeneko prestazioa eskatzeko baldintzak betetzen dituztenak. Egoera txarrean lan egiten duten emakumeak dira, oso lanpetuta eta bakartuta dauden emakumeak. Askotan beren bizitzaren erritmoa eta jitoa markatzen duten gizonekin bizi diren emakumeak.
- Inguru horretan eragina duten gizarte-desberdintasunek eragina izan dezakete etorkizun hurbilean; gaur egun, langabeziak eta bizitzaren prekarizazioak zigortzen dute.

Gainera, Gizarteratze Mahaiaren bidez, eta Asasam-ek¹³ gaixotasun mentalarekin bizi diren edo harekin bizi diren emakumeen egoerei buruz egiten duen azterketari esker, egiazta daiteke gaixotasun mentalak dituzten emakumeak eta beren familietan gaixotasun mentalak dituzten pertsonak zaintzen dituzten emakumeak ere gizarte-bazterketaren aurrean ahulagoak direla beste mota bateko emakumeak baino. Emakume hauek, askotan, indarkeria matxista jasaten dute, bai bikotekideen aldetik, bai familietan zaintzen dituzten gizonen aldetik, eta askotan urte luzez bizi izaten dituzte egoera horiek, haietatik atera ezinik. Hori dela eta, Gizarteratze Mahaiak, beste eragile batzuekin lankidetzan, programa eta baliabideak bateratzen ditu emakume horiei egoera horiei eta gizarte-bazterketako arriskuari aurre egiten laguntzeko.

¹³ <https://www.asasam.org/>

Azkenik, arazo horiei aurre egiteko Udalaren hainbat sailetatik zeharka lan egiten duten ekintzak honako hauek dira:

- Laguntza psikologikoko zerbitzua: Nahiz eta zerbitzu psikologikoa haur eta gazteen artean zentratutako baliabidetzat hartzen den, prebentzioaren ikuspegitik lan egiten duen baliabide hori ez baita emakumeentzat bakarrik, udalerriko emakumeen nahi gabeko bakardade-egoerak ere lantzen dira. Lan hori egiteko, ezinbestekoa da Adinekoen Kontseiluaren laguntza eta parte-hartzea.
- Gainera, Amurriok Nagusilan du, adineko pertsonentzako boluntarioen proiektua, nahi ez den bakardadeari lotua.
- Herrilaguntzailea¹⁴. Gaur egun, herrilagile figurari beste lan sozialago batzuk eman nahi zaizkio, besteak beste, unean unekoak, mugitzeko zailtasunak dituzten pertsonen kudeaketa txikiak egiteko.
- Egoera ahulean dauden emakume askoren lan-prekarietateari aurre egiteko, Amurrioko Udalak laguntza-deialdia egin zuen 2020an, epe horretan lanik gabe geratu ziren eta etxean laguntzeko kontratatutako pertsonak zituzten familiei eta emakumeei laguntza ekonomikoa emateko.
- Azkenik, Amurriko, AFAk sustatutako Zainduz programaren barruan, zaintzaileei laguntzeko hainbat ekintza egin dira; besteak beste, prestakuntzako eta elkarri laguntzeko taldeak, zaintzaileei laguntza psikologikoa emateko taldea eta mendekotasuna duten pertsonak zaintzeko etxetik etxeko laguntza-zerbitzua, zainketa-lanetan ari diren pertsonak AFAk eskaintzen dituen saioetara joan daitezten.

¹⁴ Herrilaguntzailea delakoak auzokoen eta administrazio publikoaren arteko lotura eta komunikazio lanak egiten ditu, herritarren partaidetzarekin koordinatuta.

6.2. II. ardatza. Ekonomiak eta gizarte-antolaketa eraldatzea, eskubideak bermatzeko

4/2005 Legean ezarritakoaren arabera, euskal administrazio publikoek bizitza pertsonala, familiakoa eta lanekoa bateragarri egitea ahalbidetu behar dute, horretarako berariazko hiru neurriren bidez: gizonak etxeko lanean duten erantzukizuna sustatzea, enpleguaren egiturak bizitza pertsonalaren eta familiararen beharretara egokitzea eta, azkenik, zerbitzu soziokomunitarioak, prestazio ekonomikoak eta neurri fiskalak egokitzea.

Udal-mailan, ez da diagnostiko formalik egin etxeko lanetan eta pertsonak zaintzeko lanetan modu ordainduan lan egiten duten emakumeen egoerari buruz, baina badakigu horietako askok egoera txarrean lan egiten dutela, gizarte-zerbitzuetan egiten diren esku-hartzeen bidez lortzen den informazioari esker, eta Lanbide eta Sartu erakundeekin koordinatuta. Nahiz eta egia den egoera horiei buruzko datuak erabiltzaile bakoitzaren espediente pertsonaletan iraultzen direla, oraingoz ez da diagnostikorik egin haien egoera zehatzari buruz. Emakume erabiltzaileak sentibilizatzen edo azken urteetan erabiltzen ez dituzten emakumeengana hurbiltzen saiatu da sail honetan, baina emakume askok bizi duten egoerak askotan zaildu egiten du gizartean parte hartzea, laguntza-sarearekin edo gizarteratze-prozesuan laguntza eman diezaieketen zerbitzuekin harremanetan jartzea barne.

Azken finean, emakume horien bizitzan enpleguaren kalitatea ahalbidetzen duen baliabiderik ez dagoenez, bizitza pertsonala, familiakoa eta lanekoa bateratzeko funtsezko beharrak ez dira asetzen.

Aipatu behar da Amurrio Bidean enpresaren bidez inguruko enpresen eskura jartzen dela Emakumeen eta Gizonen berdintasunerako 4/2005 Legearen (Eusko Jaurlaritza) eta Emakumeen eta Gizonen Berdintasun Eraginkorrerako 3/2007 Lege Organikoaren (berdintasunerako planak, zehapenak, bateragarritasun-neurriak, etab.) aginduei buruzko informazioa, ekintzak urtero eguneratu ahal izateko. Alde horretatik, zerbitzu honek araudiaren berri ematen du, baina ez da inolako jarraipenik egiten araudia betetzeari buruz edo aholkularitza garatuagorik ematen.

Gainera, erakunde horrek bi urtez behin saritzen du emakumeen ekimena, ekintzailtzari buruzko hitzaldi bat ematen den jardunaldi baten bidez, eta Amurrion azken bi urteetan negozio bat jarri duten emakume batzuk saritzen ditu. Pandemia egoera dela eta, ez da berriro hasi 2019tik.

Bestalde, 2020. urtearen testuinguruan, eta bizi izandako krisi ekonomikoaren ondorioz, Amurrioko Udalak laguntza bat eman zien etxeko lanetan edo zaintza-lanetan lan egiten zuten eta jarduera ekonomikoa urritu edo bertan behera utzi zuten emakumeei. Laguntza horretara udalerriko 8 emakume aurkeztu ziren. Erakundeak eskaera horiek tramitatu zituen, baina bat bakarrik eman ahal izan zen, laguntzaren baldintzak betetzea zaila zelako.

Krisi ekonomikoaren egungo testuinguruan, Udalak ez du aholkularitza- edo laguntza-estrategiarik emakumeen lan-baldintzen prekarizazioa, oro har, eta, bereziki, zaintza- eta etxe-lanetan erabiltzen diren egoera ahulenetan dauden emakumeena, areagotu ez dadin.

Azkenik, Amurrioko udalerriko zerbitzu soziokomunitarioak hauek dira:

Haurreskolak Partzuergoa: Sektore publikokoak dira, eta 3 urte bitarteko haurrei zuzenduta daude. Amurrion hiru daude, bakoitza 21 plazarekin. Nahikoa ez denez, hezkuntza-sailak diru-laguntzak ematen dizkie familiei Amurrioko ikastetxeetan bi urteko gelak ordaintzen laguntzeko.

Bi urteko gelak ikastetxeetan: Ikastetxeen zerbitzu bat da, haurren etapan. Familiei laguntzeko, 51.000 euroko aurrekontua dago hezkuntza-saileko laguntzetarako.

Aresketa ikastolako haurtzaindegia: Ikastolako haurtzaindegi zerbitzua da.

Oporretan Euskaraz: Udako kanpaleku irekien zerbitzua da, eta uztail osoan funtzionatzen du. 300 plaza ditu. Iaz ezin izan zen egin, eta programa hainbat sailetatik bultzatuko da.

Eskolaz kanpoko laguntzak Amurrioko ikasleentzat: Hezkuntza Sailak 36.000 euro jartzen ditu urtero eskolaz kanpoko laguntzetarako, hau da, 24 euro ikasle bakoitzeko.

Ludoteka: Proiektua idatzita dago, baina datorren urtera arte ez da funtzionatzen hasiko.

Nagusien Etxea: Amurrioko adinekoentzako gizarte etxea.

Amurrioko Eguneko Arretarako Landa Zentroa: Eguneko zentroa da Amurrioko landa-eremurako.

Gizarte xedeetarako etxebizitza: Etxebizitza hori Gizarte Zerbitzuen sailak erabiltzen du Oinez programaren bidez gizarteratzeko programak garatzeko.

San Mames Etxea etxebizitza komunitarioa: Udal-titulartasuneko bizitokia da, eta 65 urtetik gorako 8 pertsona autonomorentzako lekua du. Ekipamendu honen helburu orokorra pertsona horiei etxebizitza bat ematea da, beren bizitza autonomia osoz garatzeko, gizarte garapena erraztuz.

Gizarte-larrialdietarako laguntzak: Amurrioko Gizarte Zerbitzuek eskatzen dituzte laguntza horiek, eta funtsezko baliabideak dira egoera ekonomiko txarrei aurre hartzeko. Besteak beste, honako gastu hauek sartzen ahal dira: alokairu-gastuak, lehenago hartutako kredituekin lotutako gastuak, etxebizitza- eta elikadura-gastuak edo hezkuntza-beharrekin lotutakoak.

Familiaren sostengurako laguntzak: Laguntza hori aldizkakoa edo puntuala da, antzemandako beharren arabera, eta ekonomikoa da. Eguneroko bizitzako oinarrizko beharrei aurre egin ezin dieten diru-sarrerara urriak dituzten pertsonentzat da laguntza hau.

Genero-indarkeriaren egoeretan ostatu hartzeko eta egoera horri eusteko diru-laguntzak: Laguntza mota honen barruan, genero-indarkeriaren biktima den emakumeari ostatu eta mantenu gastuak ordainduko dira, bai eta haren mendeko pertsonen ere, gizarte zerbitzuak baloratu ondoren bizikidetzaren unitatea osatzen badute. Ez da beharrezkoa izanen emakumeak alde aurretik salaketa egitea.

Premia larriko egoeretan ostatu hartzeko eta mantentze-lanak egiteko diru-laguntzak: Gizarte zerbitzuek uste ez den egoera jakin bat dagoela baloratzen dutenean, laguntza hori hamar egunez eskatzen ahalko da, eta beste bost egunez luzatzen ahalko da egoera bereziki ahulean daudentzat.

Mendekotasuna gainditzeko tratamenduetara joateko eta komunitate terapeutikoan sartzeko gastu pertsonaletarako diru-laguntzak: Laguntza horien helburua da ekonomikoki laguntzea drogamenpekotasunak gainditzeko tratamendu mediko edota

terapeutikoan dauden pertsoneri, tratamendu-zentro horietara aldizka joan behar dutenei eta gastu horiek osasun-sare publikoak estaltzen ez ditueni.

Buru-eritasunak dituzten pertsonen joan-etorrietarako laguntza ekonomikoak, haiek gizarteratzeko jardueretan parte hartzen badute: Laguntza hauen helburua da laguntza ekonomikoa ematea Laudioko Osasun Mentaleko Zentroan tratamenduan edo jarraipenean dauden eta Asasasam elkarteak antolatutako jardueretan modu jarraituan parte hartzen duten pertsona ekonomikoei.

6.3. II. ardatza. LGBTI kolektiboaren eta emakumeen aurkako indarkeriarik gabeko bizitzak

Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako otsailaren 18ko 4/2005 Legean azaldutako definizioarekin bat, azaltzen da emakumeen aurkako indarkeria "sexuagatiko indarkeriazko edozein egintza dela, baldin eta emakumeari kalte fisikoa, sexuala edo psikologikoa edo sufrimendua eragiten badiu, ekintza horiek egiteko mehatxuak barne hartuta, bizitza publikoan edo pribatuan nahierara gertatzen den bortxaketa edo askatasun-gabetzea".

Ikuspegi horretatik, indarkeria matxistaren kasuak aztertzen dira, indarkeria horren eragina eta indarkeria mota horri aurre egiteko herritarren eskura jartzen diren baliabideak eta programak ebaluatzeko.

Oro har, diagnostiko hori emakumeen egoerari buruzkoa izan da soilik, mugimendu feminista udaletxera hurbildu zen bezala, baina LGBTI kolektiboko gazteek parte-hartzea eskatu zuten eta berdintasun-plana egiteko proposamenak aurkeztu zituzten.

Kolektibo horrekin egindako lana diagnostikoaren gainerako ataletan sartu ez den arren, garrantzitsua iruditu zitzaigun pertsona talde hori lankidetzan aritzeko eta diagnostikoan sartzeko prest egotea. Horregatik, bilera bakarra egin ahal izan zenez, atal honetan sartzeko ekarri zituzten zenbait elementu bildu dira.

LGTBI pertsonak ere indarkeria matxista jasaten dute, beren bizitza eta identitatearen kontra jotzen dutenak, cis-heteronormatik urruntzeagatik. LGTBI kolektiboak hitz egiten denean, genero-sistemaren normaltasunetik baztertutako pertsonen multzoa izendatzen da sexu-orientazioari dagokionez (lesbianak, gaiak, bisexualak...), genero-identitateari (trans) eta sexu-binarismoari (intersex edo sexu-garapenean desberdintasunak dituzten pertsonak...).

Azaleratzen ari den politika denez, ez dago prestakuntzarik ez baliabiderik ikuspegi hori udal-araudian eta planetan txertatzeko. Beraz, lanean aurrera egiteko, ezinbestekoa da sexu eta generoa garatu beharreko plan eta programetan integratzea.

6.3.1. Sentsibilizazioa eta prebentzioa

Amurrioko Udalak ibilbide luzea egin du udalerrian emakumeen aurkako indarkeriaren inguruko sentsibilizazioa eta prebentzioa sustatzeko politika publikoak garatzen. Testuinguru horretan, Amurriok urte asko daramatza Beldur Barik programarekin lanean, eta bere talde eragileko kide izatera iritsi da. Talde hori urtero osatzen zen EAEko udalerrietan programaren alderdi garrantzitsu batzuk egituratzeko. Gaur egun, 2020. urteko geldialdiaren ondoren, talde motor hori ez da existitzen.

Lan ildo horretan, Amurrioko ikastetxeek urtero parte hartu dute azaroaren 28a ospatzeko antolatutako tailerretan eta Aiarako teknikariek antolatutako Beldur Barik eskualdeko lehiaketan.

Bestalde, azken urteetan, herriko jaiak direla eta, erasoen aurkako stand bat jarri da udalerrian, indarkeria matxistari buruz sentsibilizatzeko eta hari aurrea hartzeko informazioa banatzeko. Joan den urtean, standa uztailean jarri zen, eta diseinatutako gida eta banatutako kartelak eguneratu ziren, egungo egoerari buruzko informazioa barne hartuta: indarkeria digitala, sexting-a, gizarte-sareetako jazarpena, etab.

6.3.2. Emakumeen aurkako indarkeria kasuetan antzematea, laguntza eta erreparazioa

Emakumeek udalerrian duten egoerari buruzko azterketa osoa egiteko, ezagutzen diren eta Amurrion hainbat baliabide publikotatik esku hartzen duten kasuei buruzko informazioa izan behar da.

Esan bezala, Amurrioko Gizarte Zerbitzuek 19 emakume artatu dituzte 2018an, 2019an eta 2020an. Emakumeen ehuneko hori jasaten duten indarkeriara hurbiltzea edo salatzea erabakitzen duten emakumeen zati nabarmen bat baino ez da.

Horregatik, bildutako datu orokorrek emakumeen egoerari buruzko azterketa egin ahal izateko hurbiltzen gaituzte, baina ez digute zehatz-mehatz ematen emakumeek udalerrian bizi dituzten indarkeria matxistaren egoera guztiei buruzko isla.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzak 2018an, 2019an eta 2020an jasotako biktimizazioak erabili dira.

3. Taula: Emakumeen aurkako indarkeriaren biktimizazioak¹⁶ Amurrion, genero-indarkeriagatik

BIKTIMAREN ETA EGILEAREN								
ARTEKO HARREMANA						SEXU-ASKATASUNA		
BIKOTEKIDEA / BIKOTE OHIA			FAMILIA BARRUKOA			SEXU-ASKATASUNA		
2018	9	20	8	9	20	2018	2019	2020
13	14	16	5	6	3	1	-	-

Iturria: Geuk egina, Emakunderen datuetan oinarrituta

Bikotearen edo bikotekide ohiaren eremuan jasotako biktimizazioak bi aldiz handitu dira 2020an, baina gainerako eremuetan beherakada txiki bat izan da, pandemiaren eta konfinamenduaren ondorioz EAEn gertatu denaren antzekoa. Egoera berri horretan indarkeria matxistari buruzko azterketa fidagarri bat egiteko goiz izan arren, zenbait hipotesi egin daitezke: emakumeek salaketa gutxiago egin dute erasotzailearekin bizi zirelako eta ezin zutelako egoeratik atera, edo ez zirelako harekin bizi eta konfinamenduan ez zuten eguneroko erasorik jasan, besteak beste, gaur egun oraindik baieztatzeke dauden hipotesiak.

4. Taula: Etxeko indarkeriaren edo sexuagatiko indarkeriaren biktima diren emakumeentzako informazio- eta arreta-zerbitzua – SATEVI

AMURRIOTIK SATEVIRA EGINDAKO DEIAK		
2018	2019	2020
12	8	6

Iturria: Geuk egina, Sateviko datuetan oinarrituta

Amurrioko datuek dei gutxiago egiten direla adierazten duten arren, Arabako probintzian eta EAEn, Sateviko urteko estatistikek konfinamendu-hilabeteetako telefono-deien kopurua handitu egin dela berresten dute.

5. Taula: Hegoak foru zerbitzua - Laguntza soziojuridikoa

LAGUNTZA SOZIOJURIDIKOA		
2018	2019	2020
17	21	21

Iturria: Geuk egina, Gizarte Zerbitzuen arloak emandako datuetan oinarrituta

Hegoak Foru Zerbitzua, laguntza soziojuridikorako: Hamar urte baino gehiago dira udalerrian hamabostean behin ematen dela. Amurrioko Udalak bilera-gela bat erabiltzeko aukera eman du. Horretarako, aurretiko hitzordua ere kudeatu du, eta eremu pribatu bat jarri du, espedienteak gorde ahal izateko. 2018ko datuei dagokienez, zerbitzuak aipatzen zuen eskualdeko 17 emakume joan zirela, horietako 15 Amurriotik, bat Artziniegatik eta bestea Aiaratik. Hurrengo urteetan, Amurrioko 21 emakumeri eman zaie laguntza, hurrenez hurren, urtero.

6. Taula: Hegoak Foru-zerbitzua - Laguntza psikosoziala

LAGUNTZA PSIKOSOZIALA		
2018	2019	2020
	26	28

Iturria: Geuk egina, Gizarte Zerbitzuen arloak emandako datuetan oinarrituta

Hegoak Foru Zerbitzua, laguntza psikosozialerako: Amurrioren, 2018tik, astean behin ematen da, eta genero-indarkeria, etxeko indarkeria eta sexu-eraso edota jazarpen kasuak hartzen ditu, genero-indarkeria edo etxeko indarkeria hertsiki definitu gabe. Udalak, bere garaian, bilera gela baten erabilera eta aurrefiatzko hitzorduen kudeaketa

erraztu zituen. 2018an, matxistaren indarkeriaren biktima ziren 12 emakume heldu artatu ziren, horietako 11 bikotekideak/senargaiak eta 1 aitak. Egoitzari dagokionez, 9 Amurrion bizi dira eta 2 Artziniegan. Hurrengo urteetako datuak ezin izan dira indarkeriaren eta emakumeen bizilekuaren arabera bereizi, baina badakigu hurrengo bi urteetan 26 eta 28 emakume joan direla, hurrenez hurren. Gainera, 2020. urtean, Hegoak elkarteak emakume bati eskaintzen dizkion gizarte- eta hezkuntza-zerbitzuetan lagundu da.

7. Taula: Ertzaintzak irekitako espedienteak 2018-2019

IREKITAKO ESPEDIENTEAK		
2018	2019	2020
17	-	-

Iturria: Geuk egina, Gizarte Zerbitzuen arloak emandako datuetan oinarrituta

Ertzaintzak irekitako espedientei buruzko datuak, Amurrion kasuak koordinatzeko indarrean dagoen protokoloa koordinatzeko bileretan partekatuz joan diren datuak, ezin izan dira lortu azken bi urteetan. 2021eko bigarren hiruhilekoa amaitu baino lehen egingo den bileran, Ertzaintzak partekatutako datuak jaso ahal izango dira.

8. Taula: Adin txikikoak, babes-aginduekin

IREKITAKO ESPEDIENTEAK		
2018	2019	2020
1	-	-

Iturria: Geuk egina, berdintasunaren arloak emandako datuetan oinarrituta

Laguntza psikologiko eta pedagogikoaren zerbitzua: Udal baliabide honek laguntza psikopedagogikoa ematen die haur eta gazteei, prebentzioaren ikuspegitik. Bere jardun-arloen artean, nabarmentzekoak dira drogen prebentzioa, gazteen osasun komunitarioaren sustapena eta familia-aholkularitzako zerbitzua. 2019 eta 2020ko datuak ezin izan dira jaso.

6.3.3. Erakundeen arteko koordinazioa

Amurrioko udalerrian Genero-indarkeriaren aurkako Erakunde arteko Protokoloa Koordinatzeko Mahaia dago. Mahai hori, 2020ko martxoko alarma-egoeraren aurretik, urtero biltzen zen, protokolo horren jarraipena egiteko, protokoloaren hobekuntzan eragiteko eta urtean zehar sortutako kasuen berri emateko.

KOORDINAZIO MAHAIKO PARTAIDEAK

- Amurrioko Oinarrizko Gizarte Zerbitzuko koordinatzailea
- Amurrioko Udaleko gizarte-langilea
- AFA Gizarte Ongizaterako Foru Erakundeko Gizarte Esku-hartzeko goi mailako teknikaria. Sartu Arabaren gizareratze-teknikaria
- Amurrioko Oinarrizko Osasun Laguntzako Unitateko burua
- Laudioko ertzain-etxe ertzaina
- Lanbideko teknikaria
- Psikologiako Laguntza Zerbitzuko psikologoa
- Amurrioko udaltzainburua
- Amurrioko berdintasun teknikaria

2019an, protokoloaren jarraipena egiteko bilera egin zen, eta aktan jasotzen den bezala, koordinazioa behar bezala egiten ari zen, eta kasuen arreta eta koordinazioa hobetzen saiatu zen. Alde horretatik, urte horretan postuan zegoen berdintasun-teknikariak aktan aipatu zuen oso garrantzitsua dela kasuei buruzko informazioa helaraztea; izan ere, berdintasun sailak txosten bat egiten du urtero, politikariei berdintasunerako batzorde batean aurkezteko. Horregatik, 2019ko bileran, teknikariak esan zuen AFAk eta gizarte-langileek bakarrik ematen zituztela datuak. Ildo horretatik, Osakidetza adierazi zuen ezinezkoa zela datuak partekatzea, izan ere, arduradunaren aldaketa baten ondorioz, une hartan ez zegoen informazio hori.

2020ko udaberrian bizi izandako konfinamendu-egoera ikusita, segimendu-bilera hori ezin izan zen egin. Hala ere, Hegoak Zerbitzuak memoria bat egin zuen urtean zehar landutako datu eta kasuei buruz, eta Oinarrizko Gizarte Zerbitzuen koordinatzailearen bidez Berdintasun Batzordera eraman zen.

6.3.4. Lan-arloko sexu-jazarpenaren edo sexuan oinarritutako jazarpenaren aurkako protokoloa

Udalak badu protokolo bat lan esparruan sexu jazarpena edo sexuan oinarritutako jazarpena gertatzen denean erantzun ahal izateko. Protokolo honek udal langileei eta azpikontrataturako langileei ematen die estaldura. Dokumentuaren egungo egokitzapenari dagokionez, eta Espainiako Estatuak LANEren¹⁷ 190. hitzarmenari emandako berrespenaren arabera, beharrezkotzat jotzen da udal protokoloa eguneratzea.

Lege esparruan, hitzarmen honen 3. artikuluan jazarpena gerta daitekeen lan esparrua jaso eta zabaltzen da:

“Hitzarmen hau lanean, lanarekin edo lanaren emaitzarekin zerikusia duten laneko indarkeria eta jazarpenari aplikatzen zaio”.

Hitzarmen honen 2. artikuluan egoera hauek jasan ditzaketen pertsonak aipatzen dira:

“Hitzarmen honen bidez, langileak eta beste pertsona batzuk babesten dira lan-munduan, soldatapeko langileak barne, legeria eta praktika nazionalean definitzen diren bezala, bai eta lan egiten duten pertsonak ere, haien kontratu-egoera edozein dela ere”.

Hori dela eta, Amurrioko Udalak ez ditu artatzen jazarpena jasan dezaketen pertsona guztiei, eta lege-esparru horren babespean bakarrik geratzen dira langileak udal-plantillako langileak izan ala ez, eta ez dira sartzen zerbitzuen erabiltzaileak.

¹⁷ Lanaren Nazioarteko Erakundearen hitzarmena

https://www.ciencia.gob.es/stfls/MICINN/Ministerio/FICHEROS/wcms_711719.pdf

7. ONDORIOAK

7.1. Gobernu ona

- Gaur egun, Amurrioko Udala osatzen duten sailen plangintza formalean genero-ikuspegiaren integrazio formala txikia da; izan ere, lan-irizpide hori ez da berariaz sartzen egiten diren ekintzak planifikatzeko, diseinatzeko, gauzatzeko edo ebaluatzeko zereginetan. Ildo horretan, sail gehienetan garatzen diren urteko programa edo proiektu bakanetan ez da berdintasunarekin lotutako helbururik zehazten.
- Pixkanaka, berdintasunarekin eta emakumeen sustapenarekin lotutako irizpideak sartzen ari dira lan-eremu maskulinizatueta, udal-sailek izapidetzen dituzten kontratueta. Hala ere, oraingoz ez dago homogeneousotasunik irizpide horiek kontratu eta lizitazio guztietan sartzeko irizpidean. Horregatik, irizpide horiek ez dira oraindik zeharka sartzen sail guztietan.
- Oro har, hizkuntza inklusiboa erabiltzen da Amurrioko administrazio publikoaren komunikazioetan, eta herritarrek eskura dituzten dokumentu gehienak hizkuntza inklusiboan idatzita daude. Hala ere, barneko dokumentuetan eta dokumentu informaletan, hizkuntza mota hori sartzea ez dago formalki integratuta. Udalean egiten diren tresna informatikoetan eta memorietan sexua aldagaiaren integrazio-maila txikia da, eta ez dira datuak sail gehienetan bereizten.
- Bestalde, politikarien prestakuntza-gaikuntza oinarrikoa da. Azken urteotan politikariek prestakuntza eskasetan parte hartu dute. Era berean, teknikarien interesa ertaina da, udal langile guztiek oso gutxitan parte hartu baitute berdintasunarekin lotutako prestakuntzetan. Herritartasunaren sailean, teknikariek interes handia dute prestatzen jarraitzeko.

Plantillak berdintasun sailean beharrezkotzat jotzen dituen ikastaroei dagokienez, egindako elkarrizketetan honako hauek adierazi ziren:

- Berdintasunari eta berdintasun-politika publikoei buruzko oinarriko kontzeptuak.

- Indarkeria matxista kasuak hautemateko, artatzeko eta koordinatzeko sentsibilizaziorako etengabeko prestakuntza.
- Berdintasunari buruzko klausula sozialetan prestatzen jarraitzea.
- Administrazio publikoaren eguneroko lanean berdintasunaren balioak praktikan aplikatzeko moduari buruzko prestakuntza ematea, eta beste udalerrri batzuk hartzea haien esperientzia kontatzeko adibidetzat.
- Nola txertatu genero-ikuspegia kirol-jardueran.
- Herritarrak eta teknikariak maskulinitate berriei buruzko ikastaroetan prestatzea.
- Partaidetza-prozesuen garapenean genero-zeharkakotasuna txertatzeko prestakuntza.
- Lan-arloko gatazkak konpontzeari buruzko prestakuntzak egitea.
- Udalerriko emakumeen arteko sareak ehuntzeko moduari buruzko prestakuntzak.
- Nola txertatu genero-ikuspegia udalerriko elkarteekiko lanean.
- Oinarrizko Gizarte Zerbitzuen eguneroko lanean aplikatutako berdintasuna.
- Jabetuzeko parte-hartzaileen artean ezagutzak partekatzeko hausnarketa-guneak.
- Nola kudeatu pandemiaren osteko gizarte-kalteberatasuneko egoerak.
- Osasun mentala eta bakardadea emakumeengan.
- Administrazio publikoan aplikatutako ekonomia feminista.

Berdintasun-politiken zeharkakotasuna ahalbidetzeko hobetu behar diren alderdien artean, sailen arteko koordinazioa hobetu eta areagotu behar da, eta berdintasun-sailaren laguntza tekniko jarraitua izan behar da. Sail horrek ez du teknikari iraunkorrik, eta ezegonkortasuna sortzen du berdintasun-politika publikoak hobetzeko mekanismoak abiaraztean. Era berean, berdintasun-politikak bultzatzeko eta kudeatzeko egitura egonkorak sortu behar dira, eta politikariak eta teknikariak trebatzen jarraitu. Azkenik, lan-tresnak eta -prozesuak hobetzeko beharra aipatzen da.

7.2. Emakumeen eta LGTBI kolektiboaren ahalduntzea

- Lan-ardatz horri dagokionez, datuek erakusten dute emakumeek prekarizazio handiagoa dutela lan-eremuan lanaldi zatituekin eta partzialekin, eta ordainsari txikiagoa oso feminizatuta dauden sektoreetan, hala nola zerbitzuen sektorean. Oro har, ahultasun-egoera eta bazterkeria-arriskua handiagoa da adineko emakumeen eta emakume migratuen kasuan. Udalak ez du emakumeen egungo egoerari buruzko datu espezifikorik ezagutzen, baina emakumeen bizitzaren prekarizazioa sumatzen da, lan-egoera ezegonkor eta prekarioetan eta familia- eta gizarte-

baldintzetan, kasu askotan okerrera egin baitute pandemiaren eta haren ondorioen ondorioz.

Ildo horretan, 2020an zenbait neurri jarri ziren abian egoera horren ondorioak arintzeko, baina, elkarrizketetan jasotzen denez, Amurrioko emakumeen premiak, kalteberak izan daitezkeenak, oso modu oinarritzkoan betetzen dira. Ez dago Amurrioko emakumeen bizi-baldintza orokorrak hobetzeko estrategia egonkor eta formalik. Zaintzari buruzko talde eragilearen bidez, gaur egun ekintza-plan bat lantzen ari dira, ildo horretako ekintzak eta estrategiak ezartzeko. Gainera, udalerriko emakumeekin etengabe komunikatzeko kanalik ez dago, eta horiek, egindako elkarrizketetan, 2020ko udaberrian abian jarritako zaintzaren inguruko gizarte-baldintzak hobetzeko ekintzen inplementazioari buruzko ezagutzarik eza adierazten dute.

□ Komunikazio falta dago Berdintasun Sailaren eta udalerriko emakumeen artean, eta emakumeek elkarrizketetan adierazi dute beharrezkoa dela sailetik jardutea, emakumeen premien arabera. Horri dagokionez, funtsezko jarduera batzuk egitea eskatzen da, hala nola:

- Emakumeen, LGTBI kolektiboaren eta administrazio publikoaren arteko komunikazio-sare eta -mekanismo eraginkorrak sortzea.
- Berdintasun Plan bat abian jartzea, emakumeek eta LGTBI pertsonak hainbat eremutan (sozialak, ekonomikoak, etab.) dituzten premiei erantzuteko ekintzak barne hartzen dituen.
- Indarkeria matxista eta LGTBI-fobia kasuetan erantzun publikoa emateko protokolo bat garatzea, emakumeekin eta LGTBI kolektiboarekin esku hartzen duten udaltzainei etengabeko prestakuntza ematea eta kasu horietan mugimendu feministarekin koordinatzea.
- Berdintasun-teknikari bat, sail horretan etengabe arituko dena.
- Amurrioko emakumeentzako gune propioa.
- Ildo estrategikoak sortzea berdintasunarekin, feminismoarekin eta sexu- eta genero-aniztasunarekin lotutako gaiak landu ahal izateko: hezkidetzak, zaintzak, LGTBIQ+ kolektiboaren borroka, maskulinitate hegemonikoa, etab.

7.3. Ekonomiak eta gizarte-antolaketa eraldatzea, eskubideak bermatzeko

- Kontziliaziorako oinarrizko neurriak abiarazi dira, eta interesa dago neurri horiek martxan jartzeko eta eskain daitezkeen zerbitzu guztiak hobetzeko. Oraingoz, ez da estrategia formalik zehaztu ekintza espezifikoagoak egiteko, egoerak eragindako lanaldi bikoitzaren ondorioz beren bizi-kalitatea murriztuta ikusi duten etxe askoren eta emakume askoren egungo egoera kontuan hartzeko.
- Elkarrizketatutako udalerriko emakumeek proposatu dute bizitzaren bateragarritasuna hobetzeko politiken erdigunean zaintza jartzen duten printzipio feministetara egokitzea.
- Amurriok jarduera kultural, sozial eta kirol jarduera handia du. Oro har, ekintza horietan ez da genero-ikuspegia txertatzen, eta kirol-elkarteak edo -erakundeak osatzen dituzten pertsonak berdintasuna sustatzen duten ekintzak inplementatu behar dituzte. Administrazio publikoak, talde horiekiko eguneroko koordinazio-eta aholkularitza-lanean, ez du genero-ikuspegia berariaz lantzen.

7.4. Emakumeen eta LGTBI kolektiboaren aurkako indarkeriarik gabeko bizitzak

- Indarkeria matxistako kasuetarako erakundeen arteko koordinazio-protokolo bat dago. Azken urtean ezin izan da koordinazio-bilerarik egin, eta egungo testuinguruan horien bideragarritasuna egiaztatzeko mekanismoak ez dira eguneratu eta ebaluatu.
- Udalerriaren barruko eta udalez gaindiko koordinazioa dago, eta interes handia dago mekanismo horiek hobetzen jarraitzeko. Prestakuntzari dagokionez, teknikariek eta politikariek prestakuntza eta sentsibilizazio ikastaro gutxi egin dituzte arlo horretan. Ildo horretan, urtero eta berariaz ez da inolako prestakuntzarik egiten prozesu horietan giltzarri diren langileen eta eragileen artean indarkeria matxista eta LGTBI-fobiko kasuak hobeto detektatzeko eta artatzeko.
- Ez dago erantzun publikoko protokolorik emakumeen aurkako indarkeria matxista eta LGTBI-fobiko kasuen aurrean. Indarkeria matxistaren kasuan, elkarrizketatutako emakumeek indarkeria matxista kasuetan erantzun publikorako protokolo bat garatzeko beharra aipatu dute. Kasu horietan ere ez dago mekanismo formalik mugimendu feministarekin eta LGTBIrekin koordinatzeko.

- Udalak indarkeria matxistarekiko sentsibilizazioa eta prebentzioa bultzatzen eta sustatzen du duela urte askotatik, bai hezkuntzaren esparruan, bai bizitza sozialean. Hori dela eta, Udalak inplikazio-maila handia du alderdi horretan, ikastetxeetan ikastaro eta prestakuntza asko egiten baititu, hala nola urteko kanpainak eta udalerrian giltzarri diren egunen ospakizunak.

- Amurrioko Udalean lan-arloko sexu-jazarpenari edo jazarpen sexistari aurre egiteko protokolo bat dago. Halakorik egon arren, ez da eguneratu, eta, ondorioz, Amurrioko zerbitzuen erabiltzaileak ez daude protokolo horren babespean, egungo legediak ezartzen duen bezala.

Partaidetza-prozesu hori emakumeen erritmoan egiten denez, eta funtsezkoa izango denez hori errespetatzea, hurrengo aldian egiteke geratzen da diagnostiko honetan biltzen den informazioa txertatzea, eta, batez ere, gizartean parte hartzeko zailtasunak detektatzeko aukera emango duten elementuak, emakumeen elkarte-sarea indartzeko lagungarri izan daitezkeen moduei buruzko ikaskuntza egon dadin.